

JUSTICIA SOCIAL

Núm. 115 - Any III - Epoca III

Barcelona, 16 de Setembre de 1933

Número solt: 20 Cts.

Organ de la Unió Socialista de Catalunya

Una feixuga pèrdua per a la classe obrera

RAFAEL CAMPALANS

Víctima d'un tràgic accident, desapareix d'entre nosaltres el gran socialista català, fundador de la U. S. C.

Més de 25.000 persones fan del seu enterrament un acte d'una grandiositat mai vista a Barcelona

Hem perdut un home

Campalans era per a nosaltres l'amic i el company, el germà. Era quelcom més i que ho resum tot: un animador.

Treballava com el primer i sabia fer treballar.

Creia en les virtuts inesgotables del nostre moviment, i el seu optimisme sà, indubtable, ens contagiava.

Humaníssim, suavitzava les dureses de temperaments excitats per la lluita i, sovint, pel dolor.

Idealista, us feia capir que socialisme no és destrucció boja, sinó construcció sincera.

I en la feina de cada dia, la més duradora i més sadollada de valors permanents, revèiem, en ell, com un espill pur, el complex clàssic: la serenitat de Sòcrates, la profunditat de Plató, i la ironia amarada d'humanitat d'Aristòfanes.

Hem perdut un home, donant a la paraula home tota la seva vastitud. Un home que no es substitueix amb un altre home.

Entre tots hem de fer, ara, la tasca que ell ja no farà més. Entre tots podem, solament, suplir el buit que ha deixat. Fent nostres les seves virtuts, enfortint amb el record del seu temperament el nostre, afrontant les hores incertes que es preparen amb l'exemple del seu optimisme conscient, del seu coratge espiritual.

Amb la mort de Campalans, quelcom ha mort en cada un de nosaltres, sentimentalment.

Tot ha de revivre, en nosaltres, espiritualment, i amb més tortitud. Hem plorat l'amic, el company, el germà, l'animador. Sapiguem, amb igual sinceritat i valor, retre-li l'altre homenatge, l'únic que en la vida li plavia: treballar, sense defallença, per l'emancipació dels homes!...

JOAN COMORERA

LA NOTICIA

Eren dos quarts de quatre de dissabte quan es va rebre a la Casa del Poble la notícia esbalaidora. La telefonà, des de Torredembarra, el company Torres Ibern, deixeble de Campalans, que estuiejava allí també. No cal parlar de l'emoció tremenda que produí entre els que en aquells moments es trobaven a la casa. Es la mateixa que tots els companys hauran sentit. Immediatament es comunicà la notícia a la Generalitat, a l'Ajuntament i al Govern civil i als companys Comorera i Fronjosà, del C. E., i als diputats que es trobaven fora de Barcelona. El company Martínez Cuenca, vice-president de la U. S. C., s'entrevistà amb el senyor Selves, governador general, per tal de gestionar el ràpid trasllat del cadàver a Barcelona. Al vespre de dissabte, quan ja la premsa havia escampat per la ciutat la notícia, s'organitzà una comitiva que sortí a l'endemà, a les vuit del matí, cap a Torredembarra, amb representacions del C. E. de la U. S. C., de la U. G. T., del Claustre de Professors de l'Escola del Treball, i personal de la Federació d'Alumnes i Ex-alumnes de l'Escola del Treball. Entre els que formaven la comitiva hi havien els companys Comorera, Fronjosà, diputats al Parlament de Catalunya, arribats la mateixa nit de la Seu d'Urgell, on es trobaven; Viladomat, Mira, Sallés, Rull, Miret, Amat, Mussoles, l'escultor Jaume Duran, el doctor Azoy, Palmada, vice-president de l'Ateneu Politecnicum; Puig Janer, Vintró, Mata, Sans i Orellana.

A TORREDEMBARRA

Entretant a Torredembarra, la mort de Campalans havia amarat el poble d'una desolació general. En un moviment espontani, tots els obrers del poble, del camp, del taller i de la mar, deixaren la feina. El governador, senyor Freixes, es traslladà immediatament de sabuda la notícia a Torredembarra, posant-se a disposició de la família. Cal dir ací tot el nostre agraïment fondíssim i sincer per l'actuació del senyor Freixes en aquest dolorós tràngol. A la serenitat i rapidesa de les seves ordres, el senyor Freixes sabé unir un afecte de germà, de company, que no podem oblidar.

Les seccions de Reus i Tarragona, així que saberen la notícia, trameteren sengles delegacions a Torredembarra.

COM OCORREGUE L'ACCIDENT

Campalans es ficà a l'aigua cap a les dues de la tarda, junt amb la seva esposa i els seus dos fills. Bon nedador, s'allunyà de la platja, malgrat que la mar estigués un xic picada, mentre la seva esposa retornava a la casa, que s'alça damunt la mar. De sobte, un corrent ignorat s'endugué Campalans vers una punta de roques inacessibles, on el mantingué la força del corrent, a pesar dels seus esforços per desxeixir-se'n. Veient el perill en què llur pare es trobava, els seus dos fills, que de la roca estant l'estaven gaitant, cridaren socors, i dos pescadors, pare i fill Rimbau, sortiren amb una barca a prestar auxili al company Campalans. Malauradament, l'estat de la mar impedió que la barca s'acostés al lloc amb la necessària rapidesa i quan

hi arribà, Campalans, las de lluitar contra les onades, havia estat vençut per la mar que ja rebotia el seu cos contra les roques. Amb greu perill per a llur vida, els dos pescadors pujaren el cadàver a la barca i el traslladaren a la platja on immediatament li practicaren la respiració artificial. Endebedes. El cos de Campalans, enlloc d'expelir aire, expelí una gran quantitat d'aigua i sang. La vida, la gran vida del company havia fugit per sempre.

L'AUTOPSIA I EL TRASLLAT A BARCELONA

A dos quarts de tres a l'Hospital de la Caritat de Torredembarra es procedí a l'autòpsia del cadàver davant dels components de la comitiva que havia arribat de Barcelona i les nombroses representacions sindicals i socialistes de Tarragona i Reus que havien acudit i el senyor Freixes. Per l'autòpsia es comprovà que la mort havia estat provocada per asfíxia per immersió. El cos presentava diverses lesions produïdes en topar el cos, ja exàtime contra les roques.

Acabada l'autòpsia, l'escultor Jaume Duran, ajudat pel senyor Josep Recasens, tregué una mascareta de la faç de Rafael Campalans, i seguidament es traslladà el cadàver al furgó que l'esperava per a conduir-lo a Barcelona. En aquell moment, el governador de Tarragona, senyor Freixes, davant del poble en pes de Torredembarra, que s'associava d'una manera emocionant al dol que sent amb aquesta mort tota la classe obrera catalana, pronuncià breus i emocionades paraules.

L'ENTERRAMENT DEL COMPANYY CAMPALANS

Una vista des del carrer Casanova, quan tot just una part de la Comitiva havia sortit de l'Escola del Treball

les en elogi de Rafael Campalans, subratllant d'una manera particular la gran obra que en vida havia realitzat en pro de l'educació de la joventut obrera catalana. Inmediatament es posà la comitiva en marxa en direcció a Barcelona, i, en arribar al Vendrell, límit de la demarcació del senyor Fresas, aquest s'acomiadà amb gran sentiment de la comitiva, i retornà a Tarragona.

EL CADAVER ES EXPOSAT A L'ESCOLA DEL TREBALL

A dos quarts de vuit del vespre la comitiva féu entrada al recinte de la Universitat Industrial, on ja l'esperava un gran nombre de persones que havien acudit a la crida que les dues emissores de ràdio havien fet, en nom de la Unió Socialista i de l'Escola del Treball. Entre els qui esperaven l'arribada de la comitiva figuraven el professor secretari de l'Escola el senyor Casanoves Degollada i altres professors; el Comitè Executiu de la Unió Socialista de Catalunya i de la Federació Comarcal de Barcelona; el diputat senyor Ruiz i Fonsseti; representants de l'Ateneu Politechnicum, de la Joventut Socialista de Catalunya, de la Federació d'Alumnes i Ex-alumnes de l'Escola del Treball, del que fou Institut d'Alumnes i Ex-alumnes de l'Escola del Treball, fundat pel company Campalans.

Seguidament d'arribada la comitiva, el taüt fou tret del furgó a pes de braços per diversos ex-alumnes de l'Escola del Treball, i dipositat al lloc que li havia estat reservat al mig del vestibul de l'Escola, i s'inicià la desfilada del nombre públic que havia esperat l'arribada del taüt i del que continuava venint, en gran quantitat, fins a primeres hores de la matinada. A les nou del vespre arribà el President Macià, acompanyat del seu secretari i de l'Alcalde de Barcelona, senyor Agudà, els quals romangueren prop del taüt una breu estona i expressaren llur condol per la pèrdua irremediable.

Tot seguit d'arribat el taüt fou cobert per una bandera catalana i la bandera de la U. S. C. Al peu figurava la bandera de l'Institut d'Alumnes i Ex-alumnes de l'Escola del Treball. Durant tota la nit torns de companys de la U. S. C. d'Alumnes i Ex-alumnes de l'Escola del Treball i de professors vetllaren el cadàver. L'assistència de vetllants no es limità als fixats prèviament als torns, sinó que foren els companys que espontàniament s'afegiren a la trista guàrdia.

L'ENTERRAMENT

L'enterrament del company Campalans resultà un acte grandíol i commovedor alhora, com poc s'han vist a Barcelona. Tot el poble de Catalunya, en una tremenda comunitat d'afecte i de dolor, es sumà a l'acte del sepeli del gran socialista. Fent-ne una manifestació magníficament civil. A les quatre de la tarda, hora fixada per l'enterrament, una gran gentada s'estenia per l'exterior de l'Escola mentre que a l'interior del recinte, era materialment impossible donar un pas.

Donada la senyal de partida, un grup de companys aixecaren sobre els seus braços el taüt, en mig d'un silenci tremolós, que fou esquitxat d'una manera impressionant pel cant de «La Internacional», entonat per les veus ploroses dels portants.

Iniciada la marxa es formaren les presidències i la comitiva dintre el que permetien les empentes i el desbordament de la gent en aparèixer el taüt per la porta de l'Escola.

A la primera presidència hi figuraven el president Macià, el senyor Casanoves, el senyor Agudà, el senyor Serra i Muntzer, el senyor Batet, el senyor Casals, el senyor Selves i el senyor Dencós. A darrera d'ells anaven els companys Serra Moret, Comorera, Fronjosa, Ruiz Fonsseti, Garhard, Palomas, Martínez Cuenca, Folch i Capdevila, Capdevila, Obach, companya Comorera i representacions de la premsa socialista i de la Federació Comarcal de Barcelona.

La segona presidència estava formada pel senyor Salomó Campalans, pare del plorat company, i altres familiars. Seguien darrera els amics particulars i immediatament una representació modèrrima de totes les seccions de Barcelona de la U. S. C. i de la U. G. T. amb llurs respectives banderes i una ampla i llarguíssima comitiva formada per les representacions i pel poble de Barcelona que havia vingut a testimoniar l'alta estima i la gran consideració que Campalans havia rebut merèixer d'ell. Hom calcula que passaren de vint-i-cinc mil persones les que participaren a l'acte.

La comitiva seguí carrer Obrera fins a la Rambla de Catalunya. Obríen pas un destacament de guàrdies a cavall, seguien un piquet de bombers els bàndols i ordenances de l'Escola del Treball, i en mig de dues fileres de membres de la Joventut de la U. S. C. i d'Alumnes de l'Escola, venia el cotxe estufa, cedit per l'Ajuntament, que transportava el taüt del company Campalans, sempre cobert per la bandera de la U. S. C.

Ensalat de dues interminables fileres de gent, la comitiva entrà a la Rambla de Catalunya fins a l'encreuament amb la Granvia, on s'acomiadà el dol

Comiat a Campalans

Text taquigràfic de l'emocionant discurs pronunciat pel company Serra i Moret al cementiri

Amics i companys:

Acabem aquest acte de litúrgia, trascendentalment civil i terriblement humà, d'acomiar un dels nostres més entranyables companys. Es potser el moment de la meua vida en què he hagut de parlar pres de la més terrible unció. Vosaltres heu de comprendre i ho comprendreu a ben segur, fins a quin punt els fibres del meu ésser estan avui trasbalsades davant d'aquesta desgràcia inenarrable, inexplicable, estúpida, impossible d'ésser prevista, que ens priva a tots nosaltres d'una part molt essencial i molt vital de nosaltres mateixos. Quan nosaltres ens desplegem i desapareixem d'aquí, trobarem a mancar alguna cosa d'aquelles que difícilment trobaríem manera de representar ni de substituir.

Hem perdut el més gran amic, el més bon mestre, el més excel·lent company que havia de tenir de tots nosaltres tots els fervors i que moralment ha de quedar i ha quedat ben arrapat al fons dels nostres sentiments, mentre hi ha una palpació en nosaltres i tinguem un alè de vida.

No hi ha ningú de nosaltres que no porti dintre una partícula de Campalans; no n'hi ha cap. És impossible que cap dels qui l'havien conegut, dels qui l'havien tractat, dels qui l'havien sentit, que era gairebé tot Catalunya i molta gent de fora de Catalunya, no sentissin la impressió, quan estaven prop d'ell, que era com un sol que donava vida, que tenia totes les virtuts, tots els encantaments, la sal i la virtualitat de la civilització; que era com una llavor extraordinària que havia vingut al món per a fertilitzar totes les consciències...

I avui ens trobem sense ell. Les meves paraules no es poden desgranar, ara. Bé prou tots nosal-

tres, quan quedarem sols, ens adonarem que hem perdut alguna cosa que ens mantenia units, com tornant una família, i que de fet anava creixent. I que si avui vint-i-cinc mil persones seguien al seu cadàver, si Campalans hagués viscut molts anys, hauria estat tot Catalunya que l'hauria seguit, perquè la virtut essencial i natural del seu propi ésser, irradiava tota la nostra terra.

Què us he de dir de la seva capacitat extraordinària, del que ell era, si no és possible? Si som una família plena de dolor; si no hi ha ningú que no pugui sentir el dolor de trobar-nos sense ell, i jo, en nom vostre, voldria besar el seu front ple d'idees santes; estrènyer la seva mà plena de generositat i amb aquells braços que s'eixamplaven tan bé, abraçar-nos tots. Pequè Campalans era l'home de més grans sentiments que he conegut, el de més força directriu, el més empenedor, el de més optimisme i el que tenia la virtut d'escampar-lo arreu on se'l coneixia.

Ningú no ha dubtat que Campalans era com un gran germà nostre, i com a bon germà l'hem d'acomiar. Ja heu vist avui la gent que ens seguia, i hem pogut comprovar talment que tot no està perdut, que potser no hi havia res perdut, potser, no més, la seva vida anterior, si no hagués vingut aquesta desgràcia a pendre'l. Però tot el que ell ha fet, tot el que ell ha estat, tot el que ell havia escampat de cap a cap de Catalunya, el poble ho ha recollit. I quan les coses s'han produït d'aquesta manera, quan hem vist que aquella aspiració seva que demà Catalunya seria una cosa diferent comença a ésser realitat, vegeu a Campalans mort. Però potser no ho serà del tot, perquè si avui estem trasbalsats

davant del seu cos inert, altrament resta la seva obra en el cor de tots, i hi sentim la seva fecunditat creadora que ens ha encomanat el seu esperit de treball, el seu esperit de probitat, de bondat infinita. I si no fos així si que hauria estat una cosa trista que després d'aquesta gran lliçó que ell ens va donar, no sentíssim intimitament les seves ensenyances i que la seva llum no ens abrandés.

Amics i germans. Tot recordant Campalans com a un ésser privilegiat del nostre pensament, com una part sagrada de la nostra pròpia ànima, i com una part del millor, del més exquisit del nostre sentiment, recordem-lo i sobretot seguim-lo i imitem-lo. Fem d'ell un guiatge del nostre camí i de les nostres lluites, com si ell hagués viscut. Quan ell vivia, vencia totes les dificultats perquè era atrevit i valent i noble. Tant de bo que el seu record ens guiï de tal manera que ell, tan delicat i expressiu i pur, estigui sempre present en les nostres accions. Germans i amics. Només una sola cosa que s'ha dit cent vegades, però mai com ara: si guem dignes d'ell! I volgüem que Catalunya sigui el que ell volia que fos: una joia de la humanitat i amb uns braços que s'eixamplessin per a estrènyer tots els pobles del món. Ell seguia el seu camí, sempre tan noble, sempre tan digne, que cal que nosaltres el seguim igualment fent promesa davant d'ell que tots el seguirem, guiats per la seva memòria.

Gràcies a tots, i res més. Que aquestes tristes paraules siguin al peu del cadàver de Campalans, estimat germà, com una promesa nostra. Adéu, germà i que la teva memòria perduri per sempre.

Les presidències a un costat, s'inicià la desfilada de les representacions i assistents, que durà a la ratlla de mitja hora. En passar les nombroses banderes, feien acatament davant el taüt de Campalans. L'acte resultà d'una grandiositat i d'un color mai vist. L'últim servei que encara després de mort ens feia Campalans era impagable, digne d'ell: ell feia aplegar tot Barcelona darrera les banderes roges del Socialisme, ell revelava a Barcelona que el Socialisme eren aquelles virtuts d'honestat, de generositat i d'heroisme que tothom senyalava en ell.

LES REPRESENTACIONS

Forposament incompleta, heus ací una llista de les que poguérem anotar: Secretariat de la U. G. T. de Catalunya. Ajuntament de Molins de Rei. Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament. Federació d'Entitats del Port. Seccions de Sant Vicenç dels Horts, de Cornellà i d'Esplugues. Agrupació de Tarragona. Seccions U. S. C. i U. G. T. de Manresa. Secció de Caldes de Montbui. Serveis Generals de la Universitat Industrial. Sindicat Agrícola de Molins de Rei. Sindicat de Carroers d'Automòbils. Ajuntament i Casal Republicà de Castellterçol. Centre Excursionista d'Invernav. Ateneu Enciclopèdic Popular. Secció d'Agramunt. Secció de Sabadell. Unió General de Dependents. Sindicat Obrer i Fabril Cooperatiu de Gravador. Federació de Cooperatives de Catalunya. Acció Cooperatiu. Federació de Societats de Socors Mutus de Catalunya. Editorial Cooperatiu Popular. Federació Regional Tèxtil. Associació d'Alumnes i Ex-alumnes de l'Escola d'Arts i Oficis de Sabadell. Associació Obrera de Concerts. Ateneu Politechnicum. Secció de Badalona. Foment Republicà Gracienc. Penya U. S. C. d'Escaç. Secció de Granollers. Obrers i Gerència d'Indústries Tèxtils. Centre d'Esquerres de Les Corts. Ateneu Enciclopèdic Sempre Avant. Casal d'Esquerres del districte II. La Falç. Federació de veterans de l'Escola del Treball. Ateneu Esquerrià districte II. Associació d'Amics de la Casa del Poble. Mutua llatina Obrera Catalana. Lamote de Grig. nou. Federació Socialista. Bloc Obrer i Camperol. Federació Comunista. Ibèrica. Claustre del Grup i de l'Escola

la Normal de la Generalitat. Ajuntament de Malgrat. C. A. T. C. I. Federació d'Empleats i Tècnics de Catalunya. Centre d'Esquerres del Poblet. Centre Català d'Esquerres del Bloc. Centre d'Esquerres de Mataró. Claustre de Professors de l'Ateneu Politechnicum. Orfeó Gracienc. Oposició comunista. Centre de Contractistes. Secció de Sentmenat. «L'Intransigent». Secció de la U. S. C. i de la U. G. T. de Manlleu. Federació d'Alumnes i Ex-alumnes de l'Escola del Treball. Joventut d'Esquerres Nacionalista. «Pàtria Nova». Subfederació de Cooperatives Producció. Cristalleria Cooperatiu. Ajuntament de Molins de Rei. Secció de Molins de Rei. Federació Obrera de Molins de Rei. Centre d'Esquerres Estatal Català de Sitges. Secció de la U. S. C. i de la U. G. T. de Sitges. Ajuntament de Sitges. Federació de Municipis de Catalunya. Societat de Capes de Cartró. U. G. T. Unió General de Cambrers i Obrers de Bara de la U. G. T. Societat L'Espiga. Societat La Viñosa. Acció Republicana de Catalunya. Lliga Hallana dels drets de l'Home. Ajuntament i Secció de Torredembarra.

entonaren el nou himne internacional, lentament i amb orgull.

EL CONDOL A LA VIDUA DE CAMPALANS

Dimarts a la tarda, els companys Comorera, Fronjosa, Serra Moret, Selles, Viladomat, Vilella i Ardiaca, en representació de la U. S. C., es traslladaren a casa la companya vídua de Campalans per expressar-li tot el seu condol per la mort del company inoblidable.

entonaren el nou himne internacional, lentament i amb orgull.

AL CEMENTIRI

Acomiadat el dol, s'organitzà una caravana automobilística per acompanyar el cadàver al Cementiri Nou, on s'arribà a dos quarts de sis, sota una pluja fina i trista. La nova comitiva formada per més de dues-centes persones, es traslladà a l'illa on havia d'ésser inhumat el cos del company Campalans. El taüt reposava damunt d'un balard junt al potro nícol que l'havia de tancar quan el company Serra Moret prengué la paraula per acomiadar-se, en nom de tots, del company que ens deixava.

L'hora i el lloc eren singularment adient a aquell acte. Sota un cel hostil, davant la força mar que al lluny acusava el seu horitzó inassolible, voltats dels fins ruixins de la pluja silenciosa, en l'hora avespasal, les paraules contingudes, entelades, tremoloses del company Serra trobaven un resònyent en el cor dels que escoltavem, els ulls rojos, els llavis apretats, algun sanglotant com sols poden sanglotar els homes.

I en acabar Serra el seu discurs sublim, magistral, cent veus trencades

ciants, el millor de la intel·lectualitat catalana.

En els mesos atrosos de la pre-dictadura, quan cada dia els carrers de Barcelona eren tacats de sang obrera, Campalans fou l'ànima del Comitè d'Acció Civil, creat per lluitar contra el terrorisme. Ell redactà els manifestos inicials.

Per mitjà del Dr. Agell (el del célebre pacte de Sans), fou avisat que el seu nom era dels primers a les llistes del Llitre. Agrai l'avis (d'aquí procedeix la seva estima, per algun inconspicua, vers Agell), però no deixà de continuar la seva tasca. Prengué, això sí, les seves precaucions, i un dia, eixint de la seva tasca diària, a l'Escola del Treball, tingué ocasió d'utilitzar la seva «sauvage», i per consell dels seus amics anà uns dies, no molts, a Palma, on lligà, si més era possible, la seva amistat i admiració pel mestre Alomar.

Menestrestant, el mateix any 1933, Fabra Ribas donà la seva conferència a l'Ateneu Barcelonès, a la qual contestà ell amb la seva farfega del Centre de Dependents. Campalans, junt amb Alomar i Serra Moret, veíem amb tristesa la falsa posició dels socialistes espanyols amb relació al problema català i fundaren la U. S. C., a iniciativa de Campalans. I alhora, un setmanari, la JUSTICIA SOCIAL, que en les seves dues primeres etapes fou dirigit i realitzat per Campalans. Ben poc temps després, el Comitè Executiu del Partit Espanyol expulsà a ell i altres fundadors de la U. S. C.

Fuà el dictador. Les mesures decretades en el que fa referència a l'Escola, eren incompatibles amb la dignitat civil de Campalans, i aquest deixà l'Escola, junt amb els seus alumnes i altres professors. Fundà l'Acadèmia Politechnicum, més tard Ansu, en la qual continuà la tasca de l'Escola.

Menestrestant conspirava. Era fill de veure'l alguna vegada dintre de l'englesia de «Compay», amb el general López Ochoa i l'Alfons.

Redactà diverses manifestacions, entre elles el de la conjunció d'esquerres del maig de 1936.

Caiguda la primera Dictadura, s'apressà a reorganitzar la U. S. C., a la qual amb clara visió de l'educador no volgué incloure-la a la Conferència d'Esquerres on havia estat invitada.

En la preparació de les eleccions de l'abril del 1931, intervingué d'una manera decisiva, tant en l'elaboració de candidatures com en la campanya electoral.

A la nit de les eleccions, estava acompanyat de l'enorme responsabilitat que havien conreat.

Fou dels primers a acudir a l'Ajuntament el dia 14.

Fou nomenat conseller de Cultura del Govern de la Generalitat.

En entrar-hi Serra i Moret, ell n'eixí.

Aprofità el sortir diputat, per a deixar l'Ajuntament, on no podia actuar amb tota la llibertat i pressa que havia volgut.

Amb la lluita forta de l'Estatut i amb motiu d'ésser nomenat president del Patronat de Formació Professional, deixà l'Escola del Treball, a la qual va reintegrar-se el dia 25 del passat mes.

Les seves activitats preferides havien estat sempre les de l'ensenyament tècnic.

Per la Generalitat, anà l'any 1932 al Congrés de l'Ensenyament Tècnic, a Brussel·les, i president la Comissió catalana anà a Leningrad.

El seu viatge a Rússia el portà a donar unes conferències públiques, i tenia ja a punt de lluitar a la l'impremta un llibre resultat del seu viatge.

Campalans formà part de la ponència encarregada d'estructurar l'Estatut de Catalunya, que fou portat a les Corts de la República, i defensat fins a l'última hora per Campalans.

Ultra un gran nombre d'articles i estudis i la seva col·laboració a l'Enciclopèdia Espanya, Campalans deixà quatre obres polítiques: «El Socialisme i el problema de Catalunya» (1923); «Als joves» (1931); «La Espanya de totos» (1932); «Política vol dir Pedagogia» (1933).

Dades biogràfiques

Campalans havia nascut l'any 1887. Estudià la carrera d'enginyer treballant al mateix temps com a periodista. En 1906 formava part de la redacció d'«El Poble Català». En 1907 marxà a Alemanya a completar els seus estudis, i en tornar fou delegat per l'Ajuntament de Barcelona per a estudiar a Nord-Amèrica.

De retorn, al poc temps, a primers de l'any 1918, Enric Prat de la Riba li confià la Direcció de l'Escola del Treball, vacant per l'assassinat de Barret.

La seva entrada a dita Escola, li portà com a resultat unes fortes lluites amb els elements ingressats de poc i procedents del sindicalisme català. Es allò on va fer la seva amistat amb Fronjosa, Viladomat i altres afiliats a la U. S. C., procedents del camp anarquista.

D'aquestes lluites nasqué, sens dubte, una de les coses que més estimà Campalans. Nasqué l'Institut d'Alumnes i Ex-alumnes de l'Escola del Treball, que avui encara té la seva actuació interdicta de quan la Dictadura, i un dels resultats d'aquesta creació, fou l'atorgació de beques als ex-alumnes d'aquella Escola. Avui, un bon nombre de directors industrials de les escoles de la Generalitat, en són una prova del seu encert.

A l'escola realitzà una gran labor educativa, d'un alt valor. Una petita prova en són les quatre sèries de cursos d'humanitats per a obrers que inicià tot just entrant a l'Escola, i en els quals passà, en qualitat de conferen-

TREBALL
DIARI DE LA U. S. C.

Fronjosà

Es mort i encara no ho veig clar. Com pot ésser si fa pocs dies que havíem continuat la nostra inacabable polèmica? Com pot ésser que sigui mort si feia uns dies havíem parlat de la nostra Escola, on ens coneixérem barallant-nos i vaig acabar estimant-lo com un germà gran i bo que et renya i t'acaroni, que et corregeix i t'ensenya...?

Ell era un gran amic, el millor amic que tothom podia tenir. Més que un professor era un Mestre, era el Mestre de tothom que ho volia. El seu mestratge es projectava sobre tota la vida dels que havíem tingut la fortuna de conèixer-lo.

Un gran amic i un gran Mestre. Heu-vos aci el que hem perdut!

Campalans, en un país amb consciència civil, quan hauria passat pels carrers les persones decentes s'haurien descobert amb satisfacció. Tenia bons amics a tot arreu. Però els que l'estimàvem més érem els treballadors manuals. Ell ho comprenia i ens retornava centuplicat el nostre afecte. Era ben bé nostre, era el nostre Campa. Ell ens corresponia. Tota la seva vida la tenia organitzada pensant amb nosaltres. Mai cap treballador que s'hagués apropiat a ell s'havia entornat sense una satisfacció, sense un bon consell i a voltes amb una orientació que servia per a tota la vida. Mai quan es tractava de treballadors havia resolt una qüestió dels uns contra els altres. Això era contrari al mot d'ordre: Treballadors, unit-vos! Per damunt de tot deia ell que no érem nosaltres els responsables de veure moltes coses de la manera que les veïem.

Quan ens veia amics i units, quan teníem èxits en la vida, ell en gaudia com si fossin propis i els ponderava i els cuidava perquè ningú intervingués per desviar-los o per fer-nos mal. I la seva satisfacció més immensa era saber que nosaltres l'estimàvem, que per ell hauríem fet el que ens hagués indicat sense cap comentari.

El temps demostrarà que Catalunya ha perdut un dels seus valors més legítims. La U. S. C. el seu impuls creador.

Els que no el coneixien han perdut un gualta desinteressat i coratjós que vigilava per ells. Els que l'estimàvem no ho sabem el que hem perdut, sols sabem que hem perdut coses d'aquelles que no se sap com s'anomenen, perquè no se sap ben bé com són ni que són. Sols sabem que no el veurem mai més... Hem perdut l'amic!...

Joaquim Xirau

A Madrid, on em retenen deures ineludibles, vaig rebre la tremenda notícia. Es massa viva l'emoció perquè pugui parlar amb el mínim de coordinació necessària d'aquest gran amic fraternal. L'afecte que mutuament ens professàvem era el més viu i el més pur. La seva mort trágica sembla un somni. Ha deixat una soledat tremenda. El seu entusiasme dinàmic ho omplia tot i l'abundància inextinguible de la seva bondat vessava damunt de tothom — amics i enemics. El dolor és tan gran que no m'atreveixo a parlar-ne. Molts pocs saben la quantitat immensa de coses que li deuen el Socialisme, la República i Catalunya. Un altre dia en direm quelcom. Dedicuem-li només en aquests moments dolorosos un pensament fervorós i procurem seguir el seu exemple noble, generós i pur.

Viladomat

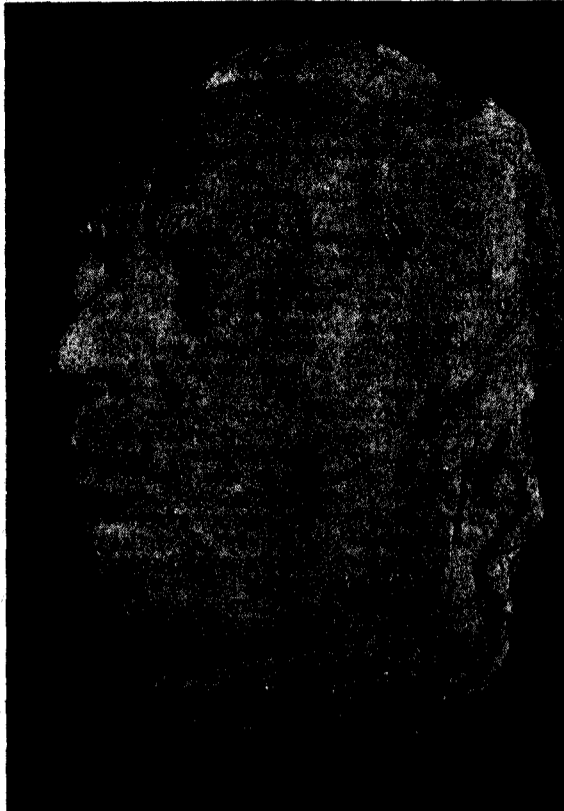
Era per allà l'any 1917, quan el proletariat de Catalunya amb lluites fraticides i actes de salvatge violència destruïa totes les possibilitats per a l'estructuració d'una força sindical de positiu valor. Una nit, al Sindicat de la Metallúrgia vaig trobar Campalans. Tots els alls presents estàvem atordits i esmampadits, davant de fets recents d'un salvatgisme aclaparador. Indignat i adolorit, vaig dirigir-me a Campalans i li vaig dir:

—Amic Campalans, cal que això acabi; és necessari que els homes intel·lectuals de Catalunya que senten i comprenen el profund malestar del poble que treballa, s'acostin més a nosaltres. Es precis establir una forta i constant relació entre la intel·ligència i la força, sinó estem perduts. Campalans respongué, ràpid i precís, com sempre:

—Donem tots unes passes endavant i ens trobarem.

Ell feia ja molt de temps que les havia donades; i a l'Ateneu d'Estudis Socials, més tard a la Unió Socialista de Catalunya, i finalment a l'Ateneu Politecnímic, entitats de les quals havia estat fundador, i l'ànima vivificadora, amb la seva humaníssima cordialitat; amb la llum clara de la seva intel·ligència privilegiada; amb el seu entusiasme d'instants; i amb la seva inesgotable energia, havia anat preparant, seleccionant i reunint tots els elements necessaris per a poder arribar a la creació d'un nou valor

MASCARETA

per Jaume Duran

Homenatge a Rafael Campalans

a la nostra terra. Una col·lectivitat obrera intel·ligent.

Preguntaven a Protàgoras — el gran sofista —, què era el que ensenyava, ja que venia precedit de tanta fama; ell responia que ensenyava la virtut, i que els homes que tractaven amb ell, esdevien cada dia millors. Jo no se quina quantitat de veritat podia haver-hi en les afirmacions d'aquell savi les conviccions del qual havien trontollat més d'una vegada i en el curs d'algun diàleg sostingut amb contemporanis seus. El que he tingut ocasió de constatar, és que la veritable ciència i la claríssima llum de la raó, no més poden projectar-la aquells que desconeixen la petulància; i un d'aquests era Campalans.

Ell, sense vantar-se de posseir cap virtut, ni d'ésser superior a ningú, amb la tendresa que parlen els pares als seus fills, aconsellava, pregava i advertia a tots els que l'interpellaven o escoltavem, bolcant tota la seva ànima curulla d'humanitat damunt dels amics i companys, i desvellant en la consciència llur, sentiments d'amor i de justícia; d'ell sí que podem dir en veritat, que tots els que constantment el tractaven, cada dia esdevien més sensibles, més intel·ligents i més bons.

Tots l'estimàvem, tant pel que valia, com pel que ell ens havia ensenyat a estimar.

«Campalans ha mort! Hem perdut per a sempre l'amic, el company i el mestre. La fatalitat ha volgut que el perdéssim en aquests moments transcendents per Catalunya i per al socialisme, i quan el seu gualte ens era més necessari. Se'ns ha apagat la llum que ens gujava en el precís moment de descobrir el camí a seguir. Afortunadament per a tots, aquesta llum resta reflectida en les seves obres, i en elles l'hem de cercar, si volem anar amb pas segur i dreturer vers la realització dels nostres ideals.

Campalans! ¡Amic noble i generós! ¡Treballador infatigable i amic dels treballadors! Jo no em creia capaç, donat el meu temperament, de sentir una emoció tan profunda com la que he sentit en el moment de la seva mort. Aquesta emoció m'ha produït una íntima satisfacció; la de sentir-me més humà. I em plau de dir-ho. Aquesta evolució ascendent de la meua sensibilitat la dec sobre tot a la seva generosa amistat, que m'ha permès de penetrar en el fons de moltes coses a través del teu poderós intel·lecte. ¡I així som molts que et devem tant! Que el teu record sigui la llaçada que ens uneixi a tots com a germans, i un estímul per a les lluites que s'apropen. ¡Descansa en pau!

Sellés

Amb la mort del meu Pare-Mestre neix d'una forma brutal i crua una tercera etapa en el si de la meua existència.

L'etapa tan sobtadament acabada començà quan per primera vegada, d'una forma lleu, escadussera, vaig tractar-hi.

En ella, d'una manera gradual i constant fins arribar a la màxima sa-

turació possible anà creixent i conservant-se el meu més pur afecte i estimació vers Rafael Campalans.

Com podia ésser d'altra manera si el seu tracte, el seu mestratge ininterromput, l'he comptat més de la meitat de la meua vida?

En alguns moments, en els darrers anys, els seus consells, els seus precés, no havien estat prou atesos per alguns dels amics que el voltàvem.

Per la meua part, li havia dit mantes vegades, hi he trobat, sempre, una explicació, una justificació, derivada del tracte, de l'afecte amb què ell em tractava.

Pou, en plena Dictadura, en aquells temps per tots conceptes heroics per ell. Era quan alguns que avui preténien adular-lo, aleshores, per por, per conveniències, s'amagaven per a no negar-li el salut.

Com a petita mostra de complaença per l'acabament del primer curs normal donat al Polytechnicum, ens reuníem al voltant d'ell, animador fervent de la tasca aleshores empresa, per a partir-nos el pa i el vi.

A les acaballes, després de parlar ara l'un, ara l'altre, sense saber com ni de quina manera, vaig trobar-me alçat.

Les meves paraules, poques, seques, dures, foren de recriminació envers molts absents.

Després, va renyar-me i els meus ulls, com tantes vegades abans i després, espurnejaren.

I fou aleshores, quan per primera vegada em digué aquelles paraules, que altres voltes m'ha repetit: «Sallés, ja saps que jo t'aprecio com si fos el teu pare.»

I ara, absent per sempre més? No ho vull creure!

¿Què seria de nosaltres sense el seu consell, el seu gualte, la seva ajuda, en tots els ordres de la nostra vida, en totes les nostres accions?

De totes les maneres de comportar-nos, sempre, més o menys clara, sortirà al nostre pensament, aquella forma que en boca d'ell hauria esdevingut clara i convincent.

Pensem-hi. Talment l'infant que té momentàniament absent el seu pare, escolta els consells de la seva mare per a fer quelcom que plagui al seu pare en retornar, fem-ho nosaltres.

En fer-ho, a la vegada que honorarem el Mestre, aportarem un gra d'arena al gran edifici dels nostres ideals, dels ideals als quals res no havia ell mai regatejat.

Folch i Capdevila

Ha mort el mestre Campalans: mestre en Socialisme i forjador de consciències.

Ja no el veurem més, dret davant la tribuna des d'on desenvolupava un tema, amb aquell seu tic d'arranjar-se les ulleres que li relliscaven, mirant de tant en tant el sostre com si hi percaçés les idees, i dient després aquelles observacions tan atinades, i fent aquells apartats de fina ironia, i puntejant les seves dissertacions amb anècdotes escaients, que rajaven de la seva memòria com d'una font inesgotable.

Ja no sentirem més dels seus llavis aquelles consideracions tan personals,

que eren la flor de les seves conferències i dels seus discursos. Tots els que l'havíem sentit amb freqüència tenim presents — àdhuc notes preses — d'aquells parèntesis plens de doctrina socialista que sorprenien i feien sentir el calfred de la veritat, tan difícil d'assolir.

Jo en recordo un que temptaré de transmetre.

«Deia Campalans en una de les seves darreres conferències:

«El Socialisme, tant o més que un postulat econòmic, és una nova moral individual i col·lectiva, i els que no ho entenguin així no seran mai socialistes. És una moral sense altra sanció ni altre premi que la puresa de les pròpies inquietuds.

Per a ésser socialista cal tenir l'alta moralitat d'estimar i de comprendre: estimar tots els homes amb una gran passió generosa i fer un esforç constant d'íntima sinceritat per a comprendre tots els defectes propis i aliens, perquè les grans passions crearan les coses perdurables, i comprendre vol dir superar-se i perdonar.

Pensareu, potser, que tot això sembla abstracte, i jo us dic que és una cosa ben concreta. Vull dir que ens cal als socialistes estudiar-nos a nosaltres mateixos, per tal de comprendre la nostra vàlua i fer-ne ús segons la vida que tingui: si del propi examen en deduïm que ens manca cultura, dediquem-nos a aprendre respectant i escoltant els que sàpiguen més, per tal de superar-nos i redimir-nos si prenem la mida del nostre saber, i veiem que és superior al d'altres germans nostres, dediquem-nos a transmetre'ls els nostres coneixements.

Vull dir que la moral pròpia i la d'altres ens ha de preocupar constantment, i ha d'ésser una moral d'amor i de comprensió, que ens permeti fer revivir per al nostre Socialisme aquella famosa sentència d'un savi antic: no hem de fer lleis per als pobles, sinó un poble per a les lleis.»

Això, o més coses semblants, va dir l'estimat Campalans no fa pas molts dies.

He cregut que, recordar-ho i escriure-ho, era com posar una flor sobre la seva tomba, i ho faig amb tota la meua afectuositat, que és molt minsa davant la que mereix el gran amic i mestre Campalans.

Gerhard

Una de les coses que més us captivava tot d'una del nostre malaguanyat Campalans era aquell seu tracte afable, intel·ligent i bondadós.

Cortès amb natural distinció; senzill i franc com un infant; cordial sense afectació, teniu el sentiment inequívoc, en estrènyer-li la mà, de la seva puresa, de la seva noblesa i de la seva lleialtat.

Els qui per dissort nostra havíem pervingut tardanament a la vora de la seva amistat guardarem, tanmateix, d'ell un record inesborrable. I aquest record, vivent tothora en el més íntim dels nostres cors, serà com una deu fecunda d'on cobrarem renovades forces, inexhaustiblement, per superar-nos una mica cada dia; per fer-nos cada dia una mica millors, una mica més piadosos i una mica més humans, en la imitació, constant i assídua, de les seves altíssimes virtuts de la seva vida exemplar.

Miret

Quin dia el d'ahir! El record d'aquesta trágica diada restarà perenne en nosaltres. Hem estat els primers — trista primàcia! — a saber a Barcelona la fatal nova. Campalans és mort! Campalans és mort? No, no pot ésser. Campalans no pot ésser mort. Campalans no ha d'ésser mort. El nostre pensament, els nostres sentits es neguen a acceptar aquesta possibilitat. I encara ara, quan escrivim aquestes ratlles, al costat del cos inerm del nostre Mestre, en contemplar les faccions sefentíssimes del seu rostre inoblidable, sentim un dubte esperançador. I aquesta impressió nostra l'hem vist reflectida en tots els rostres dels seus amics, en les exclamacions admiratives, en les expressions d'incrèdula dels seus companys i deixebles, en les manifestacions de tots els ciutadans d'aquest poble franc i generós que lamenta vivament i sincerament l'haver estat la darrera etapa d'aquest bon home i home bo que fou en vida Mestre Campalans. D'aquest home intel·ligent i dinàmic, tot cor i esperit, que sabia captar-se l'afecte dels que el voltaven. I aquesta convicció nostra l'hem vista avui plenament confirmada.

Ha tingut prou el Mestre Campalans amb sojornar breument en aquesta vila generosa per assimilar-se totes les voluntats. I així hem vist com tan bon punt s'ha escampat pel poble aquesta trista nova, s'han abandonat tots els treballs en senyal de dol. I hem vist destillar davant les despulles mortals del nostre bon Germà Gran, les cares terroses dels nobles pagesos i els rostres colrats dels rudes pescadors. I hem vist els dels infants i els dels vells. I en tots hi hem trobat l'empremta brutal del dolor. L'instint del poble és infalible. L'instint del poble pot equivocar-se en l'elecció dels que provoquen la seva alegria passatgera; l'instint del poble no s'erra mai en l'elecció dels que desperten el seu dolor.

Quina nit, la d'avui! Quina vetlla, la nostra! De temps en temps ens apropem al lloc on dorm per a sempre el Mestre estimat. Alcem la mortalla que cobreix el seu cap d'apòstol i esperem veure encara, un cop més, aquells gestos tan seus; la subjecció de les ulleres, l'allissament dels cabells. Però esperem en debades. Ell resta incomprensiblement immòbil, sense ulleres i amb els cabells esgarriats. No ens veu. No pot veure el nostre dolor immens. No sabrà mai que donaríem tots les nostres vides per a tornar-li a ell la seva. No ens sent. No pot sentir els singlots que sacsegen els nostres éssers i ens esgarrappen les entranyes. No comprèn, ni pot comprendre, com nosaltres, que no creiem ni hem cregut mai en potestats divines, ens aferrem acarnissadament a la idea esperançadora d'un miracle de resurrecció. I quan, terriblement convençuts per la nostra impotència demostrativa de la nostra insignificància, acceptem la crua realitat dels fets, pensem en els buits que deixarà la seva trágica partida, pensem quantes vegades trobarem a mancar les seves paraules retòriques, els seus consells fraternals, les seves actituds conciliadores, les seves accions guaiadores i exemplars...

I baixant pausadament la mortalla que el cobreix, atulit de dolor, pensem que si nosaltres hem perdut un company, un germà, un pare, la humanitat ha perdut un apòstol.

Torredembarra, durant la vetlla

Granier-Barrera

Del núm. 4, III època de JUSTICIA SOCIAL:

«Fa algun temps, per tal d'encapçalar un reportatge ràpid, ens calgué improvisar una diguem-ne presentació de l'amic Rafael Campalans. Aquesta mena de presentacions de gent massa coneguda, contràriament a allò que pot semblar, són les més difícils. Costa de dir quelcom d'original sobre un tema rebregat i limitat com és la biografia. Els detalls objectius no interessan, i els subjectius perillen d'ésser fantàstics. Caldré sempre el recurs millor és arrellegar al vol una impressió fugissera i desenrotllar-la sense repenjar-s'hi. En aquest cas ho fem així mateix. I escrivim textualment, sabent que ens exposarem per endavant a la ironia fàcil i clandestina dels murmurers:

«Rafael Campalans... Hi ha una tertúlia exigua de snobs que li ha creat una llegenda absurda... Impossibilitats de dir-li ase, davant la seva vasta cultura i la seva labor d'educador, li diuen tivat. Li tenen odi perquè porta ulleres o perquè té una cabellera frondosa, o simplement perquè val més que ells — i això darrer és el més probable. Els senyors refinats i devotats d'una casa que hom sol anomenar docta, que imaginem el món com una xarxa immensa d'Ateneus rellegats entre ells pel correu, senten un menyspreu olímpic i àtic per aquest home que els supera. Desconeixen i neguen el seu valer, l'ataquen, el silencien o bé en fan mofa. Però Campalans ha format sense fressa moltes ge-

El taüt de Campalans, portat a pes de braços per deixebles seus i per membres de la Joventut Socialista.

neracions d'obrers conscients, a l'Escola Nova. I aquells obrers coneixen, com tot el poble, la vàlua veritable de Campalans i la seva modestia exemplar.

I bé: fet i fet, després de rellegir-les, no ens cal sinó confirmar aquelles poques paraules improvisades — tal vegada un xic dures, però justes. Tanmateix, en elles la nostra idea principal va quedar enlaire: no la vam saber expressar. Volem dir que si bé Campalans no té la menor dosi de vanitat—d'aquella vanitat que reflecteixen damunt d'ell els seus detractors—, té en canvi un gran orgull imprescindible.

L'orgull és l'antídot de la vanitat, i viceversa. Ambdós defectes s'exclouen mútuament. I així com la vanitat és sempre un defecte, una exacerbació malaltissa de l'amor propi, que no té redempció possible, l'orgull pot ésser sovint una altra virtut. Nosaltres creiem que els homes que valen «de debò» han de tenir en certs moments un gran orgull, especialment davant de segons qui. Si no fos per l'orgull —naturalment desproveït de vanitat— que sempre ha mantingut un nucli sòlid d'homes, ja ens hauria menjat, a Catalunya, la inèrcia i la petulància solemnes dels blasfemadors pretensores i desvagats.

En el cas de Campalans, aquest orgull—sanitós, escalent, magnífic orgull—és una nova prova de vàlua autèntica, i no pas una minva. Si els ciutadans com ell s'inhibissin d'ésser orgullosos, donarien motiu a què en fossin els altres. I els altres no mereixen d'ésser-ne.

Campalans en pot ésser. Considerat només com a home del Partit—deixant de banda voluntàriament la seva acció docent i patriòtica—, ell és l'esforç tenaç. Si Alomar és el verb i Serra la doctrina, ell és la mínima tasca quotidiana per al Partit. No pas que Campalans manqui de verb, ni de doctrina: tot el contrari. Però ell és l'esforç tenaç. Ha donat cada dia, per al Partit, una mica de feina útil. I, sovint, una gran labor feixuga.

Si Campalans ha brillat amb llum pròpia dintre el Partit, ha estat sempre malgrat ell, o bé perquè nosaltres l'hem fet brillar—és així mateix. Per ell, no hauria sortit mai del pla secundari, però vital, de l'home que fa la feina. Per exemple, molts ignoren encara que aquest setmanari, JUSTICIA SOCIAL, durant la seva primera època catalana, «no hauria pogut sortir» sense la contribució personal directíssima, en tots els ordres, de Rafael Campalans. Des dels editorials brillants i profunds fins a les notes esparses, des de la revisió d'originals fins a la direcció administrativa, tot era fet per Campalans mateix després del seu treball professional, i encara afegint-li diners si mai venia. I bé: aquest home, que ho feia tot, va fer sortir el propi nom tres o quatre cops, a tot estirar, en els cent trenta números del periòdic. I ara, si el pugués continuar dirigint en aquesta nova etapa, no ens ho deixaria pas contar.

Com a ciutadà, com a patriota, com a professor, com a home, sempre ha estat igual: capaç, conseqüent i digne. Ha sabut emprendre les coses oportunament, o desistir d'elles. Ha deixat pertot arreu i en tots els ordres un bon record i una història neta. Dintre el Partit, només la col·lecció del nostre setmanari en el seu primer període, parla a favor d'ell. Una

obra així feta en aquella època—1923-1926—, hauria de bastar per acreditar-lo i conciliar el respecte de tots.

No tothom pot pretendre això, a Catalunya. Molts dels que eren com ell, per exemple, professors a l'Escola Industrial, hi romangueren quan ell en partí, seguit de molts amics, per no sotmetre's a la Dictadura. I això no els impedeix de romandre-hi avui, quan ell, benèvol, torna a dirigir-la, ni de fomentar les llegendes absurdes.

Com a representant de Catalunya, no tenim cap raó per dubtar que serà el mateix.

No voldríem acabar aquestes notes sense fer una afirmació sobre l'amica Campalans... No n'havíem parlat...

El nostre socialisme no és degut a cap suggestió personal, sinó a les nostres pròpies meditacions i al nostre estudi. Per això és insubornable. Potser confessar-ho serà també orgull, però tant se'ns en dona. I bé: tanmateix, podem afirmar que si algú ha influït, decisivament, en la cristallització del nostre ideari, aquest és Rafael Campalans. Serra, Alomar, Josep Xirau, tots els altres, els hem conegut més tard, quan la fixació de valors ja era feta. Campalans no; Campalans, a través dels escrits, de les lletres, de les converses, va ésser a temps d'impulsar el nostre procés intern amb paraules lúcides, sense cap dogmatisme ni cap pressió contraproductiva.

Caldrà dir com n'hi estem agrats? I com l'estimem? No endebades li hem dit algun dia Mestre de Joventuts... Perquè n'és.»

Roure i Toront

El destí, traïdor, ens ha pres Rafael Campalans. Home dinàmic per essència, jove per temperament, tenia de la vida un sentit esportiu; i en la pràctica de l'esport hi ha trobat la mort.

Campalans era, totalment, un home del dia. Realitzava les coses més diverses, afrontava els problemes més profunds, *avec le sourire*, per dir-ho amb una frase grata a l'enyorat company. Campalans era tot el contrari d'un dogmàtic i d'un imperatiu; feia les coses sense donar-hi cap transcendència i trobava un deure en totes les seves empreses. Enginyer, home de ciència, professor, polític, escriptor, filòsof, les seves múltiples activitats eren desenrotllades amb unes mateixes seguretats i pericia, i els fruits obtinguts eren saborosos i eficaços com els de pocs homes. Valent privilegiat, perspiciàcia rara, rapidesa i precisió en l'obra: heus ací les qualitats d'aquest company que era una de les més altes mentalitats de Catalunya i que no havia donat encara, ni de molt, tot el que les seves forces prometien.

En aquests instants de dolor, quan sentim viva la punyida de la partença, res més no podríem dir de Rafael Campalans. Només podem demanar que tots tinguem ben present la sagrada flama de la fe, del dinamisme, de l'amistat, de la gaia flexibilitat, del saber i de l'esportivitat que arborava aquell Rafael Campalans avui inanimat.

TREBALL
DIARI DE LA U. S. C.

Ulisses

Al Llibre de la Mort, cada vegada més voluminos i feixuc, hem d'afegir-hi avui una altra pàgina, que encapçala aquest nom amic i familiar: Rafael Campalans. La Intrusa, que el respectà tantes vegades en una vida agitada i sovint atzarosa, l'esperava, traïdora, en uns penyals obscurs, batus per les ones d'aquesta mar nostra, aparentment pacífica i manyaga.

Amic desaparegut: la teua mort em recorda la del poeta anglès Shelley, naufrag en la mar tirrena durant una passejada de platzeri. No eres ja tan jove com ell — tot i que la poesia no l'era estranya —, però havies estat un rebel com ell i l'animava un mateix esperit de justícia i de generositat. En retrobar el cos de Shelley a la platja que el va llançar, el seu amic Byron encengué començant la pira que havia d'incinerar el cos del poeta naufragat. Avut, enyorat Campalans, no trobem potser cap Byron amic que incineri les teves despulles, però les cremes jervorosament tota una joventut d'estudiants i d'obrers, de treballadors de l'intel·lecte i de treballadors manuals, que canten a l'unissó la teua fe en els destins immortals de l'esperit i de la humanitat i la teua esperança en una societat millor i en una Catalunya políticament allibrada i socialment justa. Aquesta joventut, a l'entorn del teu cadàver que hom ha diputat a la fàbrica de la mar, sabrà encendre la pira que consumetri el teu cos i perpetui en la terra la flama abrindada del teu esperit assenyat i clarividient.

B. Farré

El vam conèixer l'any 1922, quan es publicava *Justicia Social*. La nostra modesta insignificància, al moment reconegut en ell l'home superior.

D'aleshores ençà no desmeresqué mai en el nostre primer concepte; sempre la seva actuació augmentà la nostra admiració.

Quan va sortir de l'Escola Industrial per no sotmetre's a la dictadura, quan es fundà el Polytechnicum per continuar les tasques de l'Escola, on el jovent que hi assistia, al mateix temps que hi adquirien els coneixements tècnics necessaris per guanyar el pa del cos, l'amic Rafael Campalans els emmotellava l'ànima en el més alt sentit liberal de la paraula. Perfeccionava l'obra i creava l'home, el ciutadà.

I heus ací que al millor de la vida, quan tots vèiem i esperàvem d'ell molt més del que havia donat en pro de la ciència, del progrés i de la llibertat, ve el destí convertit en ones d'aigua salobre, a segar la vida d'un home que tant valia, havent-n'hi tants que farien un gran bé a la humanitat que l'aigua se'ls emportés.

Amic Campalans: Amb vos perdien Espanya, Catalunya, la U. S. C. i l'obra manual català, l'home savi de talent i de cor gran que havia sabut ésser gran conductor de multituds.

Alsina

Era en aquells dies en què en plena i exacerbada fúria dictatorial, tota la democràcia catalana s'estremia davant la més feréstega de les repressions de la reacció acoplada sota l'esperó del dictador.

Era aleshores que alguns dels nostres homes s'acollien als plects de la senyera cooperatista i duïen aquells qui sofrien persecució, al redós dels plects de nostra irisada ensenya per a sotstraur-les de la repressió brutal que s'aguditzava i que tants de màrtirs costà a la causa obrera catalana.

Fou aleshores que a les nostres cooperatives s'intensificà la tasca dels Grups de Cultura, que permeren una major calor arreu de la terra i s'aixecaven setmanalment un estol de tribunes des de les quals els homes que tenien fam de justícia acudien a escoltar les estrofes sempre vibrants i coratjoses dels nostres conferenciants, que no sempre és clar, s'ajustaven al tema moltes voltes inòcu de llurs peroracions.

I era des de les tribunes de nostres Grups de Cultura escampats per les cooperatives de la terra i proporcionats, no pas per casualitat per l'A. C. C., que la U. S. C. i els seus homes més representatius, ens parlaven setmana darrera setmana, de les virtuts del poble, de la santa perseverància en la nostra obra, obra civil, educadora, constructiva, i que ells en vibrant apostolat, buriant tota disposició repressiva, venien a enfortir la nostra ànima depriment amb les seves ensenyances apreses en l'imens fogar del socialisme.

I era Campalans el nostre guiatge en la croada. I era el mestre qui ens animava a no desmaiàr en la tasca cultural començada. I era ell qui ens donava la pauta a seguir perquè aquella obra no esdevingués estèril, preparant a la nostra Joventut i fent-la apta per a dur a terme l'obra per tots sentida.

El seu amor a la Cultura del poble, per la qual tant treballà, el féu sumar als nostres entusiasmes i ni el seu mestratge estimat, ni la seva col·laboració valuosa, ni el seu patronatge paternal no ens fallà ni un sol moment des del càrrec que els Grups de Cultu-

ra de nostres cooperatives ens havien confiat.

I és en aquests moments de dolor per a tots els que el voltàvem, el seguïrem i estimàvem, que han vingut a la pensa fets anecdòtics que el temps comença a fer borrosos, i hem volgut juntar el nostre plany sincer i profund al del poble que ell tant estimà i a la dignificació social i humana del que esmerçà tota una joventut, malauradament estroncada, quan més d'ell necessitava la democràcia nostrada.

Saleta i Llorens

L'evocació de l'absent que sempre enyorarem em porta ara a la memòria el nostre retrobament l'any 1915.

Jo acabava de tornar d'un llarg viatge a l'estranger. Ell n'havia vingut pocs anys abans.

D'aquell nostre primer canvi d'impressions n'havia sorgit una coincidència en l'apreciació mútua que al catalanisme, al renaixement català en general, li mancava un contingut humà.

A tot arreu es parlava de Catalunya i enlloc es parlava dels catalans, dels homes que viuen a Catalunya.

Encara pròpiament pel catalanisme, a desgrat d'haver existit una esguerra catalana, no hi havia problema de forma de govern, ni religió ni social.

I ja llavors, a ell com a mi, ens deixava indiferents aquella estridència lírica contínua dels onzes de setembre, dels Corpus de sang i dels Segadors.

I trobàvem justificat l'allunyament dels obrers del nostre moviment i llur desviació cap al ferrouxisme, al sindicalisme o a l'anarquisme primari, on almenys se'ls parlava de llurs necessitats i de llurs reivindicacions.

Ell i jo ens sentíem ja socialistes, però no ens ho havíem dit mai encara.

En successives converses afinàrem més les nostres idees i els nostres sentiments.

Ell em recomanà llibres i revistes i m'incità en el nou credo. El nostre catalanisme d'antany havia quedat superat, com l'havien superat també Serra i Moret, Rofes i altres vells amics que tingueren la mateixa visió clara d'anar de cara el poble i al costat del poble.

Campalans ha mort fidel i lleial a aquells principis i a aquells sentiments com era fidel i lleial als amics i companys que el consideràvem a la vegada com un mestre.

Perquè jo goso dir que quan a formació intel·lectual i moral, pocs homes trobaríem a Catalunya que li fossin comparables.

Campalans, però, era dels que sabien treballar en el silenci i en l'isolament, i de la seva capacitat de treball, del seu dinamisme aplicat a les activitats més diverses no en coneixem cap més exemple.

Els qui l'hem conegut bé i sabem tot el que valia, tenim en aquesta hora consciència clara del molt que mereixia en vida i del molt i molt que mereix ara la seva memòria.

Hilda Agostini

Rafael Campalans ha mort! La Natura, tal vegada inconscient, envejosa de les preclares facultats intel·lectuals i espirituals del nostre estimat amic, l'ha reclamat per a si valent-se de la irresistible força d'una mar airada, que innocentment, ha truncat una vida que havia de donar encara molts més dies de glòria a la pàtria.

El nom de Rafael Campalans significa per Catalunya l'alliberació de les consciències, la renovació d'una era cultural. Ell, amb el seu recte jutí, va saber imposar-se desterrant del seu voltant tot el tradicionalisme arcaic

que deformava les ments amb una fèria disciplina moral, lògica i anti-social.

Campalans era tot un caràcter ben determinat: energia i justícia per tot el que creia un deure; amor i compassió pel qui li demanava un auxill espiritual o material.

Els que hem conviscut amb ell durant l'últim terç de la seva vida ens hem donat compte de tot el valor del seu caràcter, i l'hem vist com, desent totes les aspreses i lligaments socials que imposava una nefasta monarquia, ha anat transformant tot el servilisme social fins arribar a imposar aquesta llibertat de consciència que ha transformat l'individu de la nostra societat — obrera i intel·lectual — en éssers conscients, de personalitat independent i determinada.

Els seus ideals de justícia els havia proclamat amb tota la fe i tot el cor que posava per defensar la causa del seu Partit, la U. S. C. a la qual entranysablement estimava.

El cau de la cultura regeneradora de la intel·ligència obrera fou l'Escola del Treball. Allí hi ha deixat escampada la seva alienada d'activitat i lluita que ha d'ésser immortal.

Per això quan el diputat Serra i Moret, el seu entranysable amic, donava els últims mots de comiat, ens deia: No s'ha perdut tot! Ens ha deixat, a tots els que l'hem conegut, algunes molècules del seu dinamisme, de la seva honradesa i del seu amor a la justícia.

La seva obra no es pot perdre, doncs, perquè la portem amb nosaltres, perquè sentim tota la seva espiritualitat, i si aconseguim fer-la germinar, l'obra de Campalans anirà molt més enllà d'on han quedat les seves despulles.

Per això en donar a l'amic de l'Ànima l'últim comiat terrenal depositem el nostre record a tota la seva espiritualitat per fer-nos dignes del Mestre, del company, de l'amic que ens deixa condolats per la seva separació.

L'esperit de Campalans viu! I viu en nosaltres que l'hem seguit i estimat. Per això som responsables de la fructificació de la seva obra.

Campalans: símbol del treball, de la justícia i de la reivindicació social. En tancar-se la teua fossa ens sentim més petits davant la teua grandesa!

Fins a mai més! Però la teua obra, generacions a venir, serà reverenciada pel poble que t'ha seguit i continuat.

L'ideal de l'esperit de Rafael Campalans no ha mort amb ell! Viu! I no l'hem d'oblidar mai!
Ciutat, setembre de 1933.

Eng. Bodo Kessel

Eng. Bodo Kessel ha sabut la teua mort.

E. B. K. era company teu d'idees i d'activitats professionals.

E. B. K. coneixia, recorda, la teua manera d'ésser, la teua forma de pensar, el teu punt d'obrir en un sens fi de coses que tu coneixies per les teves activitats professionals.

E. B. K. recull el teu testament i procurarà, fent-se digne de la col·lecció, seguir les teves petjades en la teua actuació dins els medis tècnics.

Procurarà E. B. K. aplegar dins les banderes de l'ideal nostre el màxim possible d'obrers tècnics.

E. B. K. que recordarà sempre l'anecdota de «el companyero tiene razón».

E. B. K. aprofitarà totes les oportunitats, que seran moltes, per a intervenir en totes les qüestions que molts polítics classifiquen com a tècniques per a millor poder actuar sense fer veure la seva prostitució.

E. B. K. lluitarà com tu, amb els anys de la intel·ligència al servei de la col·lectivitat i farà bandera seva el teu record, la teua memòria, la teua llarga actuació prenyada d'una màxima honradesa i moralitat ciutadana.

MARIA ARTIACH!

Una Maria diferent

Paquet 200grs., UNA PESSETA

Aliment poderós, torrat perfecte

LA BONA GALETA

L'obra perenne de Rafael Campalans

Discursos, articles, manifestos...

El socialisme i el problema de Catalunya

Fragments de la conferència donada al C. A. D. C. I., l'11 de febrer de 1928, com a rèplica a un anterior discurs de Fabra Ribas. Es poc després d'aquesta conferència que nasqué la U. S. C.

I bé, quina ha d'ésser la posició dels internacionalistes davant el problema de Catalunya? Quina és a tot arreu la de les figures cabdals de l'Internacional davant el problema de les nacionalitats?

Només n'hi ha una de digna i possible: la resposta no pot ésser més senzilla. Faré un raonament de batxiller:

Els socialistes proclamem els principis de llibertat. És així que el nacionalisme català és un problema de llibertat col·lectiva. Els socialistes de Catalunya, doncs, al costat de tots els principis substantius del programa del partit—lluita de classes, socialització dels mitjans de producció, distribució i canvi, etc.—al costat mateix, ni damunt ni dessota, hem d'afegir-hi un nou principi, «substantiu» també per a nosaltres: el de la llibertat total i absoluta de Catalunya.

No té cap sentit el dir que el nacionalisme sigui una doctrina avançada o reaccionària. És absurd confondre el nacionalisme, germen d'universalitat, amb el «chauvinisme» agressiu. El nacionalisme, com les doctrines econòmiques, com la moral, com la filosofia, d'uns homes avançats, serà progressiu. El nacionalisme d'uns conservadors, serà conservador; el d'una burgesia reaccionària i ultramuntana, serà ultramuntà i reaccionari.

Però si no pot dir-se que, en si mateix, el nacionalisme sigui avançat o deixi d'ésser-ne, pel contrari, l'antinacionalisme, com la representació d'un imperialisme agressiu i dominador—en el cas d'Espanya, l'imperialisme de Castella—l'antinacionalisme, com l'expressió contrària a una llibertat, és sempre fatalment antiliberal.

Quan el dimarts darrer es parlava contra la llibertat de Catalunya als «Ateneus de Madrid i de Barcelona—allí per boca del senyor «Conde de Santa Maria de Pomés», aquí per la del meu company—ambdós conferenciant eren representants del mateix esperit reaccionari.

I que no es pot massa cofoi el meu bon camarada pel públic nombros que va anar a escoltar-lo. Pensi que cada vegada que torni per parlar d'aquestes coses, tindrà aquí un públic més gran.

Aviat, el catòlic «Conde de Santa Maria de Pomés» i el meu revolucionari amic, seran els dos darrers catalans que no faran de l'ofici. Penseu llavors si n'hi haurà d'empentes de gent tafanera que voldrà veure una estranyesa tan fenomenal: N'hi haurà per llogar-hi cadres!

Fixat en un article recent l'únic sentit que pels catalans pot tenir el nacionalisme de Catalunya, no caldrà que m'hi aturi gaire.

Els joves socialistes radicals d'aquí, que ens creiem pensar per compte propi, som gent que mirem cap endavant. Això vol dir, que ens interessem molt poc les interpretacions històriques, tant del marxisme, com del nacionalisme, que tant enterneixen altres persones.

L'ànima afinada de Karl Marx, plena de santa indignació per la vergonyosa injustícia social del modern règim capitalista, va tenir el bell somni d'una humanitat millor, i per arribar-hi, va proclamar la lluita de classes, per assolir la igualtat entre els homes, i la solidaritat universal de tots els oprimitos.

I quan deia aquelles sis paraules que han fet tremolar la terra, que faran tremolar la terra: «Treballadors de tot el món, uniu-vos!», no donava als mots, ell mateix ho ha dit i repetit, llur sentit estrictament filològic. Dintre d'aquests «treballadors de tot el món» hi han d'ésser compresos tots els que produeixen, distribueixen i canvien, riqueses materials o espirituals, tots els homes de bona voluntat que prefereixen, al regne de la pau, el de la justícia, tots els qui aspirin sincerament, cordialment, a una societat millor que la nostra.

Tots aquests impulsos generosos, com flames ideals, devien arborar el cor de Marx, i volent fomentar els seus principis cordials sobre l'estructura objectiva d'unes bases científiques, va establir la seva «teoria del valor» i la doctrina del «materialisme històric».

En els precursors del nacionalisme hi trobem una idèntica gènesi doctrinal. Els homes de sensibilitat més aguda que de primer sentiren la vergonya de la seva subjecció a un poble foraster, varen tenir el bell somni d'una

pàtria deslliurada, i per justificar les seves reivindicacions nacionals, van cercar les anomenades «raons històriques».

Nosaltres, tan del marxisme com del nacionalisme, en prenem només allò que mira cap endavant; tota la doctrina justificativa no ens interessa. M'explicaré: quan dic no ens interessa, vull dir, que nosaltres pensariem tal comensem, encara que se'ns pogués demostrar, «històricament», que no tenim cap dret a les llibertats dels nostres somnis.

Així, encara que la doctrina del materialisme històric — recordeu la crítica de Jaurés — es pugui considerar per molts com fracassada — el Croce, per exemple, en fer la crítica de l'obra del Antonio Labriola, considera que el materialisme històric, com a filosofia, s'ha de donar per liquidat, restant-li solament una valor de «canon» en la historiografia; com el d'una suma de noves dades, de noves experiències, que s'incorpora a la consciència «delo storic» — encara que realment hagués fracassat del tot, tan se'ns en donaria.

Per nosaltres, com pel mateix geni progressiu de Marx, el marxisme és una «evolució», no una «permanència». El determinisme no el dona directament la història, sinó que és la voluntat dels homes, obeint als eventuals determinismes psicòlogics inconeguts, que dicta les planes de la història; de la mateixa manera, que, en un altre camp, no són pas les lleis de la ciència les que tenen sotmesos els fets de la natura, sinó el món dels fenòmens el que s'imposa a l'ordre de les idees científiques.

De Marx cap ençà, com d'En Valenti Almirall cap ençà, el món ha fet molta via, i ha presenciat el més gran cataclisme de la història. Les idees directrius de les teories econòmiques, històriques, científiques i filosòfiques, han estat renovades totalment en un període de vint-i-cinc anys.

Només dues columnes s'han aguantat fermes: els principis de la Llibertat dels homes i dels pobles. Només un ideal s'ha mantingut intacte en les consciències: l'aspiració a l'assoliment de la Justícia Social. Només una fe han servat pura les ànimes pecadores: la fe incommovible en els alts destins de la Humanitat. Només una esperança ha pogut amolixar el cor dolorit dels homes: l'esperança en l'adveniment d'una Societat millor.

Pel que fa referència al nacionalisme — i vaig a resumir-me, que el temps corre més del que voldria, i temps hi haurà per desenrotllar les idees que deixaré apuntades — us diré, només, que nosaltres no sabem quin hagi d'ésser el territori que comprenghi la Catalunya alliberada.

Que Catalunya-Nació, acaba per nosaltres en el darrer poble on així ho declari la llibèrrima voluntat dels seus moradors.

Que nosaltres no sentim, perquè repugna la nostra consciència liberal — realment liberal — cap «imperialisme moral», aportant al tresor de la saviesa universal, els fruits de la pròpia espiritualitat iniciativa. Que nosaltres voldríem, que per la gràcia de les nostres obres futures i de les nostres inquietuds d'avui i de les nostres dolors d'avui, la humanitat sencera pogués purificar-se!

Així entenem nosaltres el crit de «Catalunya per la Humanitat», en el seu únic sentit possible: com una aportació de la nostra terra al progrés universal. No com aquests paladins de l'imperialisme espanyol, que quan diuen: «Catalunya per la Humanitat», volen dir, «Catalunya pels honorables funcionaris del Govern Civil».

En l'article a què abans m'he referit, citava jo unes paraules de Kropotkin i un paràgraf del manifest dels Socialistes Revolucionaris italians, per afirmar el liberalisme i el pur sentit internacionalista de la meua interpretació del nacionalisme català.

Ara us diré que des de Jaurés, a França, qui afirma que «els drets de les nacionalistes no poden prescriure mal», fins a Plechanow a Rússia, qui sosté que «per a ésser bon socialista cal ésser bon ciutadà de la pàtria», passant per Bebel, a Alemanya, qui escriu: «Que la vida i l'evolució cultural d'un poble solís poden desenrotllar-se sobre la base de llur completa llibertat i independència, per mitjà de la llengua materna», aturant-nos al Renner, a Àustria, qui postula que «la Nació és el fonament del nou ordre social», i arribant a l'Arturo Labriola, a Itàlia, qui proclama que «la internacional marxista es redueix a un nacionalisme igualitari democràtic, podria dur-vos el testimoni de tots els teoritants intel·ligents del socialisme contemporani».

Un temps fou, en què se'ns retreia

JUSTICIA SOCIAL, en aquest número homenatge al que fou el seu fundador i animador, ha volgut recollir els aspectes més importants de la seva obra periodística i política, i ahi presenta un recull d'articles i discursos seus, recull forçosament incomplet i defectuós per les condicions en què ha estat realitzat, però que, si més no, tindrà la virtut de fer revivir en els nostres companys les etapes decisives de la vida de Campalans. La fundació de la U. S. C., la campanya contra el terrorisme, la campanya pel front únic, la dictadura, les eleccions de l'abril, la discussió de l'Estatut, tornaran a passar davant de nosaltres en forma d'articles, de manifestos, de discursos que enclouen, cada un d'ells, un aspecte de l'obra múltiple del gran esperit de Rafael Campalans.

als amics del moviment alliberador de Catalunya la contradicció en què queien els nacionalistes en parlar quan eren a Madrid amb un llenguatge diferent de quan eren a Catalunya.

El món avui camina tan de pressa, com he dit i he repetit, que sembla ja arribada l'hora en què nosaltres poguem tirar en cara als enemics del nostre nacionalisme generós i humà, llur covardia, en parlar a Barcelona amb termes diferents de quan es produeixen a Madrid.

Vaig a acabar, però abans de fer-ho vull dir dues paraules sobre la vergonyosa opressió de Catalunya.

No retrairé aquí cap «memorial de greuges», ni crec que ens manqui per res. Contestaré només a la falsa afirmació que ha fet algú darrerament que els obrers, «com més conscients, més s'allunyen del nacionalisme». De quin?

Un gran mestre del socialisme, Jaurés — com ens recordava molt bé En Fabra Ribas, fa alguns anys — deia que una mica de patriotisme allunyava de la Internacional, i un gran patriotisme hi acostava; que una mica d'internacionalisme allunyava de la pàtria, i que molt internacionalisme hi duia.

Jo us diré així mateix, que una mica d'intel·ligència pot allunyar del nacionalisme, però que una forta intel·ligència hi acostava.

«Però és que no ho veiem així a tot arreu, igual que a casa nostra? anarquista barceloní no hi trobem una «es que en la història del moviment pla d'homes inflamats de catalanitat?»

«Es que en el mateix sindicalisme actual els homes de major sinceritat i de major intel·ligència no reconeixen i respecte el fet viu de la nació catalana?»

«Es que els joves obrers, sindicalistes gairebé tots, de l'Escola del Treball, que després de la jornada quotidiana van, cada dia també, dues hores a classe, i al vespre encara en la llar humil els plau el diàleg amb el llibre amic, no són la flor i nata del poble de Barcelona? Parlo dels Joanich, dels Gabriel, dels Albert, dels Fronjosa, dels Casajoana, i de tants altres.»

«Es que aquests homes que es diuen Serra i Moret, Andreu Nin, Escorza, Recasens i cent d'altres, representen potser la part més endarrerida de l'obrisme català?»

«Es que el venerable Comaposada, l'apòstol de les idees socialistes a Catalunya — el nostre Pau Iglesias, el nostre Jaurés — pot ésser titllat per ningú d'«obrer inconscient», sense cometre una iniquitat revoltant?»

Vaja, hi ha coses tan gruixudes que ja ni poden fer gràcia als que som una mica exigents amb la qualitat dels nostres espais espirituals. Hi ha coses que només poden contestar-se amb aquell «No hi ha dret!» amb què un conegut sindicalista interrompè enèrgicament l'altra nit un conferenciant de l'«Ateneu». Cap argument, doncs; els fets apuntats tenen massa eloqüència. Jo afirmo, amb tota la força de l'objectivitat, contràriament al que pugui desbarbar qualsevol, que els obrers de més afinada consciència de classe, es troben, amb cada jorn més rares excepcions, dintre del moviment nacionalista».

I és natural i forços que així sigui. Com el gos que va caminant darrera el carro, pensa potser que és ell qui el fa moure lliurement i no sent el pes de la cadena que el fa seguir, així l'esclau de les èpoques més endarrerides, el que vivia en la màxima abjecció, era el que menys es planyia de les vexacions i de l'oprobri del seu esclavatge.

Per sentir el fibló dolorós de la nostra opressió, per redreçar-nos davant de les vergassades de l'Estat espanyol, per avergonyir-nos amb l'oprobri de la nostra condició de ciutadans d'un poble esclavitzat, cal que tinguem una plena consciència de la nostra voluntat d'homes lliures i dels atributs de la nostra dignitat d'ells humans. I ens cal també un mínim de finor espiritual.

L'Estatut de Catalunya a les Corts de la República

Fragments del discurs pronunciat per Campalans a la Cambra en defensa de la seva esmena sobre les facultats de la Generalitat en matèria d'ensenyament.

UN ENORME DESENCANTO

Pues bien; en Cataluña—como digo—no ha habido un solo hombre de la más pequeña solvencia intelectual que se haya puesto al lado de esa cosa turbia de la calle, que ya sabíamos todos que se levantaría, y las voces de nosaltres sols, en Cataluña, no tienen eco. Están, hasta ahora, perfectamente solas. Nunca podíamos imaginar que al revolver las derechas, con la aviesa intención que todos sabemos, el turbio cieno de las pasiones, al lado de los March y de los Emiliano, pudiera salir una sola voz, un solo prestigio in-

«Que hi ha algun català que no sent encara l'opressió de Catalunya? Pitjor per a ell!»

Poble de Barcelona! Comença una època nova en la política de la nostra terra! Benèdicts siguin els enemics que han donat força als nostres braços!

I en aquesta hora solemne, jo et demano, amb tota l'emoció de la meua ànima, amb tot el fervor del meu cor, que no ens deixis sols, que vinguis al costat nostre a prendre el teu lloc en les amples rengleres de l'exèrcit de la Internacional.

Penseu, homes d'esquerra, que els republicanismes inflats i lírics de l'any cinquanta, ja no poden dir res a les consciències de les noves generacions, freturoses de doctrines amb un contingut positiu; que ja no diuen res absolutament als nostres obrers, desenganyats de totes les velles polítiques.

I als qui sou aquí i no heu nascut en terres de Catalunya, i estimeu la vostra dolça i enyorada Galícia, la vostra gentil i florida Múrcia, la vostra suau i llangorosa Andalusia, la vostra senyorial i hospitalària Castella, la vostra forta i ardida Bascònia, el vostre franc i noble Aragó, jo us dic: «Cermanos nostres, ajudeu-nos amb to l'ànima! Que solament l'exemple de Catalunya redimida i emancipada, podrà portar l'alliberació de les vostres terres, dominades avui per la més repugnant de les polítiques, oprímides avui pel més infamant dels caciquismes, que us ha foragitat de les vostres llars i us ha arrancat dels vostres amors.»

Ciutats i viles hi ha en el món que que fan la seva glòria de les velles pedres dels monuments que alçaren les gèneres pretèrites. Són les ciutats del passat, les ciutats mortes dels poetes elegíacs, les ciutats del turisme i de l'arqueologia... Barcelona, com tantes altres ciutats i viles de Catalunya, és una urbs tota abocada als dies nous. No per la majestat dels seus monuments antics, sinó per les nostres inquietuds d'avui, pels nostres amors d'avui, i per les nostres dolors d'avui, fa Barcelona la seva glòria...

Amics: Visca la República Social de Catalunya!

telectual. Y ya que nuestro problema catalán es un problema de españolidad y de integración, yo no imaginaba posible que por algunas altas mentalidades castellanas pudieran lanzarse las blasfemas palabras de un cierto problema anticatalán, que es problema de separatismo y de desintegración.

Este ha sido el enorme desencanto de Cataluña: Ver que toda esa cosa cenagosa que a veces el viento de la pasión arremolina, formando montones en los arrabales de la conciencia pública, se calificase de opinión pública, y se auscultase como la auténtica voz de la nación, y que algunos hombres que se llaman políticos (a los cuales yo no aplico tal calificativo, porque para mí la función política es la más alta, la más sagrada, la más augusta) fueran a hozar en esos montones en busca de algún guiñapo que poder levantar como bandera. No imaginaba Cataluña eso.

No habéis comprendido, señores Diputados, lo que el 14 de abril significó en Cataluña. Muy pocos son los que han comprendido, no obstante ser una cosa clara y patente. En los Estados de compleja formación, la unidad espiritual se ha logrado siempre en momentos de grandes acontecimientos, de grandes calamidades, de grandes victorias o de grandes desgracias. Recordad el caso de Francia: la unidad espiritual francesa se debió a la revolución. La unidad alemana surge después de las derrotas napoleónicas; en los tiempos en que la cultura alemana sorprendió al mundo con el ímpetu de aquella fuerza filosófica avasalladora, el Estado alemán no existía. Pues bien, el 14 de abril significaba para España ese momento, la ocasión de lograr esta unidad espiritual que antes no existía y que existe cordial, fervorosa, desde el 14 de abril.

En España hemos malogrado muchas fechas, muchas ocasiones. Hemos malogrado aquel 1808, que fué un momento propicio para convertir el Estado-Policía en Estado-Nación. Hemos malogrado aquel 1898. Y ¿vamos a malograr el 14 de abril, la más gloriosa de las fechas de la historia de España desde hace cuatro siglos?

NO TECNICA, SINO AMOR

Pensado bien, meditado bien. Desde un principio, señores Diputados, hemos planteado nosotros aquí nuestro problema con toda claridad, con toda franqueza; hemos hablado sin descender a minucias ni a triquiñuelas. Y ante nosotros sólo hemos visto que ha salido la voz solemne de don Severo Pardo, con todas sus argucias abogado-ciles, de las que abominaba aquel hombre que en el campo de la ciencia es la figura más alta, más destacada de esta Cámara, el doctor don Gregorio Marañón, cuando decía: No técnica, sino amor. Aquí ha habido argucias, logomaquias, triquiñuelas, sofismas de leguleyo, ¡qué sé yo!; pero ante nuestra posición no se ha enfrentado nada. Nosotros vinimos aquí a una comunión de espíritus; siempre hemos hablado en el mismo tono. Y ¿qué hemos encontrado delante? Un afán de detalle abogado-cil, como si tratáramos de un pleito de separación de cuerpos; y ante esa cosa enormemente espiritual

El ferret de Campalans exposat a l'Escola del Treball

que es nuestro problema—que es el problema general de España—nos salen al paso con cuestiones de funcionarios. Yo, hace más de un año, contestando a un periodista madrileño, le decía que no era este momento de funcionarios; que no era hora de «cueros», sino hora de espíritus. Nosotros hemos venido aquí y os hemos hablado de nuestra españolidad, porque cualquiera de vosotros puede tener su ideal de España—que nosotros respetamos—pero, con el mismo derecho, tenemos nosotros también nuestro ideal hispanista y no cesaremos en él mientras encontremos en la Cámara, como hoy ocurre en todos los sectores, voces liberales que coincidan con la nuestra. Nosotros os mostramos nuestro españolidad, y en respuesta se nos dice: «No; el españolidad es un privilegio de los castellanos. Si queréis integrarnos en la vida española, monopolio de Castilla, tenéis que renunciar a vuestra alma, a vuestra lengua, a vuestro espíritu. La autonomía, sí, la daríamos muy bien a Cáceres, a Badajoz, hasta a Valencia se la daríamos, pero a Cataluña, no.» Pues bien, a Cataluña debe dársele la autonomía.

ANTE LA MAXIMA INCOHERENCIA

Hemos oído aquí durante estos días —yo tengo ahora dificultad para recoger todas las cosas que a diario se dicen—una cantidad de cosas de una incoherencia tan tremenda que hay que hacer un esfuerzo sobrehumano para poder sacar de esto algo que sea inteligente, que tenga un poco de sentido racional. El señor Maura sonríe, y el señor Maura, en una de esas maravillosas filigranas de su clara inteligencia, pedía... ¿sabéis lo que me pedía? Pedía, nada menos, que el Estatuto que fuera votado por esta Cámara tenía que salir—según su lógica—con los votos de los enemigos del Estatuto. Es decir, que aquí hemos de aprobar una Reforma Agraria que la han de hacer y la han de votar los latifundistas. Aquí se ha dicho eso, y aquí se han dicho otras muchas cosas. (Risas.) Nosotros os mostramos nuestro españolidad, y ante nuestro españolidad, ante nuestra fraternidad, hay brazos ariscos que nos apartan, que nos alejan. Yo he visto, por ejemplo, un monumento oratorio, que está en las páginas del Diario de Sesiones, construido por el señor Sánchez Román. En este monumento oratorio—de una concatenación, de una trabazón perfecta, de una lógica absoluta—todo está bien: solamente falla el postulado inicial del cual parte el señor Sánchez Román y que destruye absolutamente todo lo demás. El señor Sánchez Román dice: *Como España está unificada bajo el signo de Castilla...* ¡Alto! En esto ocurre como en aquella vieja definición del canjejo, que era un pez rojo que andaba para atrás (Risas y rumores), en la que, descartando que no es pez, no es rojo ni anda hacia atrás, todo lo demás es cierto. Pero el hecho invocado no lo es. Y en estas cuestiones llegamos a un punto en que resulta una acción temeraria tratar de definir el pensamiento y el alma de Cataluña. No son los técnicos los que han de hablar de eso. El que ha de apreciar la calidad de los zapatos no es el zapatero, es decir, el «técnico especialista», sino el que los lleva, el infeliz hombre de la calle, que es el único que sabe dónde le aprietan. Si en cuanto a lo que nosotros mismos pensamos tenemos cada uno un trabajo enorme para sacar de dentro de nuestro espíritu, de que sea la auténtica elaboración de dentro de nuestra conciencia, aquello nuestro pensamiento, cometerá una acción de una temeridad, de una osadía y de una audacia sin límites, el que trate aquí de definir la conciencia y el alma de los catalanes. No. Yo os digo que si creéis que para hacer la nueva España es preciso que esta España esté unificada bajo el signo de Castilla, no hay diálogo posible; esto no puede ser, no será. Y no digo que en otra época, que los hijos de mis hijos no sean castellanos, y la cosa no me preocupa. Pero, ahora, nosotros no somos castellanos, no por una cuestión de voluntad, que acaso yo querría serlo; pero es que no podemos serlo. Y si no somos lo que no somos, no somos nada. Decían los socialistas de Checoslovaquia: *Hemos de ser checos para ser europeos.* Pues los catalanes hemos de ser catalanes para ser españoles y para ser europeos. (Grandes rumores.)

Quiero invitar a la Cámara entera a que medite sobre la gravedad de este momento. Veamos dónde hemos llegado en la discusión del Estatuto de Cataluña. Estamos en la parte más viva y esencial. Y estamos ahora donde estaba en el año 19 aquella Comisión extraparlamentaria, a la cual no quisieron ir ni los republicanos, ni los socialistas, ni los catalanes, ni las grullas del reformismo. (Grandes risas.) No fué nadie. La Comisión extraparlamentaria se quedó sola. Aquella Comisión elaboró un proyecto. Y os invito a que leáis el art. 10 de la Base 22, y veréis que coincide exactamente con el dictamen de ahora, palabra más, palabra menos. En la enmienda de esta minoría no hacemos otra cosa que recoger las palabras del discurso del señor Presidente del Gobierno, que hablaba en nombre del Gobierno, en nombre de la mayoría; no hacemos otra cosa que recoger el voto particular del señor Bello. Pro-

ponemos con esta enmienda, que es de transacción, una solución inteligente de la cuestión de Cataluña. Una solución inteligente será aquella, tan limitada, tan cercenada, tan menguada como queráis, que no agrave el problema, que no lo excite, que no lo irrite, que no lo envenene. Que dé la posibilidad de encauzarlo y de ir ligando cada día más el espíritu de nuestra Cataluña a nuestra España.

L'alçament

De tots els bells indrets de la nostra terra arriben fins a nosaltres paraules encoratjadores i noves falanges. Les veus solitàries del principi s'apleguen ara, successives, amb un ritme fugat, com el solemne inici d'un coral immens. Amics inconeguts, veïns d'una mateixa ciutat o moradors d'una mateixa vila, s'han retrobat avui per la virtut de «Justicia Social». Les mans que guiades per una mateixa impulsió cordial cercaven també la mateixa fulla hebdomadària, s'han ajuntat ara en l'encaixada germanívola. Els homes de bona voluntat que vivien en la suprema amargor de sentir-se arran de la desesperança definitiva, han retrobat per fi el company i l'amic que havien esperat debades. De la mutual companyonia n'han tret el mutual confortament, i, caminant de costat, han sentit enfortides llurs passes i oberts llurs cors a la nova esperança.

El mestre de les noves generacions intel·lectuals, que en els dies negres de l'abjecció i la vilesa ha sabut servir intactes les rebeldes del seu esperit i des de la seva seu insular, ha dit sempre la paraula que colpeix i allibera. El sindicalista que intel·ligentment i abnegadament ha donat a l'organització el millor de la seva vida. El veterà troba encara camí del taller quotidià amb la sola compensació de la veneració col·lectiva al sacrifici heroic i obscur de tota una existència consagrada austerament a l'ideal. L'estudiant somniador, sincer amb l'abrandament generós de la juvenesa, que menysprea amb un gest altiu els innobles camins de l'èxit fàcil que li ofereix — vella arcabota — l'afalagadora política burgesa. El dependent i l'empleat de sensibilitat afina que s'enorgulleixen plens de dignitat, de llur condició de treballadors i se senten humanament germans de llurs germans proletaris. El poeta del poble, arborat per la flama de tots els idealismes. El literat, el filòsof, l'obrer manual, l'home de ciència... tots s'han retrobat ja, en el breu curs d'unes setmanes, aplegats en el camp del nostre hebdomadari, per tal com, per a franquejar la porta oberta, cap d'ells no ha hagut de renunciar a res d'allò que caracteritzava la pròpia personalitat, ni d'abandonar cap dels preferits camins de lluita, ni traïr la fidelitat a les velles amors, ni retre acatament a cap definidor inflexible, ni declarar cap fet irracional en dogmes encongits i efímers.

Tots s'han aplegat entorn de la nostra lliure bandera, perquè la «Unió Socialista de Catalunya» no els imposava cap negació ni cap coacció no els feia, perquè sols els demanava — per acollir-los al seu redós — llur adhesió cordial als principis bàsics del socialisme internacional: anhels generosos de justícia, fe creadora en els alts destins de la humanitat.

El socialisme aspira universalment a convertir-se en la nova religió de tots els homes de bona voluntat. I els companys de la «Unió Socialista», sabem molt bé que la religió que avui vullguem sincerament assolir la col·lectiva, ha d'obrir amplemunt els braços, per tal com els esperits han obert ja les ales.

Després de tants anys d'agitacions fraticides i estèrils, el proletariat de Catalunya va representar consciència de la pròpia dignitat i neix una germanor nova per damunt de les cledes sectàries i dels cenacles encongits. Després de tants anys de tenebres, uns claranes augurals apunten a l'horitzó. S'ouen coratjoses les veus fraternals dels companys que arriben pels camins dispersos.

Es un alçament. És aquell alçament!

(1) De Justicia Social, 24 de novembre de 1923, poc temps després de la constitució de la U. S. C.)

El manifest de la victòria

El caràcter sobretot administratiu que tenen ordinàriament les eleccions municipals, queda ofegat en aquests moments en què l'imperatiu de les circumstàncies els assigna la suprema categoria d'un aplebiscit polític. És en les eleccions del pròxim diumenge que la voluntat popular, conculcada ignominiosament durant el període dictatorial, tindrà per primera volta ocasió de manifestar-se després de vuit anys de forçat silenci.

S'imposa, doncs, que Barcelona, cap i casal de Catalunya, balmudí de llibertat i democràcia, demostrí clarament i franca — per a exemple i estímulo de les terres hispàniques — la seva total i absoluta voluntat republicana. La derrota de Barcelona, fóra davant del món, la derrota espiritual de

Catalunya, el perill de la qual acaba d'assenyalar una veu il·lustre.

Amb el lamentable i trist fracassament de les forces antidinàstiques — provocat per la xarona supèrbia d'uns partits i per l'estat de descomposició d'uns altres —, els ciutadans conscients, els republicans de bona fe, han d'aquilar i sospesar, abans de donar el vot, «la candidatura que ofereixi més garanties pel triomf». No n'hi ha prou que la suma dels vots antidinàstics dispersos representi una majoria aclaparadora; cal que en l'hora de l'agonia del règim, cap regidor de Barcelona pugui ajudar-lo a bé morir.

Amb tots els respectes personals que ens mereixen els nostres companys i amics de tots els camps antidinàstics (puix llurs vots s'ajuntaran amb els nostres pel magne plebiscit ciutadà), és evident que en la present lluita cal descartar, com a element important, l'antic «Partit Llerrouxista», esmicolat per les lluites internes i perdut avui el reforç que un dia, pel seu esperit anticatalà, li donaven els elements oficials i els representants dels vells partits històrics espanyols, els quals diumenge podran votar sense cap recança la candidatura innocua dels homes del «Centro Constitucional».

Deixant de banda les forces incipients dels tres Partits Comunistes, que avui fan a profit del socialisme la simpàtica tasca d'educar els obrers en l'intervencionisme i de combatre el mite de l'abstenció política (fracassat arreu i sobretot a casa nostra); deixant de banda igualment les candidatures de casinet de barri, queda sols, com única força d'oposició al règim, diferent de la nostra, la recent simbiosi de l'«Acció Catalana» i de l'«Acció Republicana», dues «accions» distintes i una sola «inacció» veritable durant tots els set anys de la Dictadura.

A desgrat de la bona fe que ens plau de reconèixer en el novell fervor republicà dels seus homes i de la vàlua intel·lectual dels seus capdavanters, la seva candidatura no pot aspirar avui a recollir la majoria de sufragis, com pretenen fer veure els dos diaris del partit. L'argument bàsic amb què volen enlluernar als incautes es recolza en el fet, molt discutible, que «Acció Catalana», tota sola, va tenir en les darreres eleccions més vots que «La Lliga». Però, quan s'esdevingué aquest fet, «Acció Catalana» era encara un agrupament inèdit, que havia enterrat la innocència del poble amb els seus «extremismes verbals».

Després d'aquelles eleccions han passat moltes coses. El poble té bona memòria. I el poble no tornarà a votar diumenge aquells braus regidors d'«Acció Catalana» — brillants advocats, prestigiosos propietaris, publicistes il·lustres i excel·lents pares de família — que foren vergonyosament expulsats del Consistori per la puntada de peu del general Llussader, sense que cap d'ells sabés iniciar el més feble gest de protesta. Aquells mateixos regidors que han tornat a ocupar els càrrecs tan bon punt els ho ha permès el general Berenguer i que ara, amb una sobtada pressa, han fet cremar el document vectori que la Dictadura imposà als funcionaris municipals, per tal de fer desaparèixer les signatures de llurs amics i d'alguns de llurs candidats, els mateixos que, per salvar els càrrecs, defilaren en el seguici de la ridícula moixanga de l'homenatge a Primo de Rivera el 13 de setembre de 1924.

Es ben clar, doncs, que la batalla del diumenge està plantejada entre les forces descarades i vergonyants de la dinastia Borbònica i la conjunció antidinàstica de l'Esquerra Republicana i la Unió Socialista de Catalunya, la candidatura de la qual et recomanem: En Francesc Macià, l'apòstol i el cabdill de la causa de la llibertat. I En Gabriel Alomar, l'alta consciència civil de Catalunya.

Ciudadà! Compleix el teu deure!
(Manifest de la campanya electoral del 12 d'abril.)

Un manifest apòcrif

A los alumnos de la Escuela del Trabajo (1)

Profundamente compenetrado de la transcendencia que en los destinos de nuestra nación habrá de tener la transformación radical llevada a cabo felizmente en las instituciones de cultura de la Mancomunidad catalana por las ilustres personalidades que hoy rigen los destinos con el aplauso unánime de la opinión honrada, el G. T. P. y U. se dirige hoy a vosotros para expresar os admiración por vuestra conducta y su esperanza de que sabréis manteneros en el lugar que os corresponde.

Lo que ayer, bajo la garra funesta de los mal disimulados enemigos de la Patria, era un foco de separatismo, se ha convertido hoy, bajo la efigie protectora de nuestro simpático Monarca D. Alfonso XIII, colocada en el sitio de honor, en un centro de verdadera cultura cívica, desterrándose hasta el recuerdo de una política ladina y artera de desencadenados egoísmos.

Espanoles somos, nacidos en Cataluña, y tenemos para nuestra región y el habla humilde de nuestro hogar los más puros afectos. Pero la nobleza de nuestro amor al rincón familiar no profana la pureza de nuestro culto a la Patria Única, la España gloriosa,

madre de pueblos y cuna prolífica de grandes hombres, ni empaña nuestro fervor por el rico y sonoro idioma de Cervantes que a través de los mares y de los climas une en una común fraternidad de raza millones incontables de seres para cantar con las mismas armoniosas palabras las glorias inmarcesibles de la Madre Patria.

De hoy en adelante, concurrendo a la Escuela del Trabajo, podréis perfeccionaros en el cultivo del idioma nacional, eliminado hasta ahora perversamente por los que, con infames agazas, querían privaros de la posesión de este poderoso instrumento de cultura, para explotaros mejor encerrados en los estrechos límites de nuestra región.

Cuando vuestros hermanos, velando por el honor nacional, luchan con heroico denuedo en africana tierra contra el pérfido marroquí, no desoiréis vosotros, honrados obreros de Cataluña española, la voz de vuestros sagrados deberes, asociándose a la obra de renovación nacional emprendida por el Directorio Militar para lograr la paz y el progreso de España, con la extensión de la cultura y la armonía de relaciones entre el capital y el trabajo, procurando al primero rendimiento que le estimule y el segundo bienestar que le haga tan amable como es santo y honroso. (2)

Nada representa que se hayan suprimido los títulos — ¡redactados en catalán! — sin valor alguno, que hasta ahora se concedieron en la llamada «Escuela del Trabajo», ante las ventajas de todos los órdenes que habréis de encontrar, desde hoy, por darse la enseñanza como es debido en el idioma oficial, por la concesión de valiosos premios, por los viajes de fin de estudios que os facilitarán gratuitamente la visita de París y de otras capitales de importancia, y sobre todo por haber sido expulsados del profesorado cuantos ocupaban sus cargos indignamente, poniéndose en su lugar a buenos españoles de probada competencia técnica y docente.

Todos los ciudadanos honrados, sin distinción de ideas políticas ni religiosas — pues todas son igualmente respetables, mientras no conspiren contra la integridad de la Patria, la seguridad del Trono, la soberanía del Estado y el derecho de la Propiedad — todos, sin distinción de matices, pios a todos nos ampara la misma gloriosa bandera roja y gualda, el patrono como el obrero, el militar como el paisano, el sacerdote como el seglar, hemos de prestar nuestro decidido concurso a la sacrosanta empresa de la regeneración patria que con tanto acierto y eficacia realiza el Directorio Militar.

España entera tiene los ojos puestos en vosotros. A vosotros, honor y prez de la hidalga región catalana, os corresponde demostrar que en vuestros pechos no andan espúreos sentimientos ni tienen cabida insidiosos rebeldes.

Cumplid con vuestro deber en estas horas salvadoras y mereceréis bien de la Patria. — El G. T. «P. y U.» (Grupo Tracista «Patria y Unión».)

(1) Aquest manifest fou un dels primers documents apòcrifs que circularen durant la dictadura. El grau d'abjecció de la seva redacció li atorga, però, de seguida la categoria de cosa autèntica, i en aquest sentit fou diversament comentat per distints periòdics. Fou imprès clandestinament el mes de maig de 1924, amb motiu de la substitució dels professors de la Universitat Nova i després l'aver-la abandonat els estudiants-obrers de l'Institut d'Alumnes i Ex-Alumnes de l'«Escuela del Trabajo», que en aquelles hores de general abjecció donaren un alt exemple de capacitat cívica i d'humana noblesa. Es féu circular entre els pocs alumnes de l'«Escuela del Trabajo» que es deixaren subornar amb l'ofereiment de premis i viatges a l'estranger, per tal de donar-los la consciència d'allò que llur actitud representava. El nom imaginari del grup tracista que apareix com a signant, «Patria y Unión», és gairebé una endevinació de la «Unión Patriótica» que s'havia de fundar més tard. — (N. de l'autor.)

(2) Paraules textuales d'una nota que aleshores acabava de publicar Primo de Rivera.

Un manifest autèntic

De la Lliga Catalana dels Drets de l'Home (1)

Per la nostra posició ideal, pel reflex de justícia immanent dels principis que sustentem, els membres de la Secció Catalana de la «Lliga Internacional dels Drets de l'Home» — afectada pels darrers esdeveniments en la mateixa essència de la seva personalitat — hem pogut elevar serenament el nostre esperit damunt l'adversitat del moment, sense que l'anedòta — necessàriament limitada i moridora, pogués fer trontollar, ni tan sols commoure la nostra impereixedora voluntat de futur.

A través de les races i de les fronteres, per damunt de totes les coaccions, el respecte als drets de l'home i del ciutadà — proclamats per la Constituent — és mantingut amb fervor

sagrat i afirmat, amb tenacitat inflexible, com a pedra crucial que biparteix el camí ascendent de la humanitat secular, per tots aquells que condicions llur dignitat d'homes al perpetu devenir del progrés i, per damunt de contingents modalitats partidistes i de transitoris interessos de classe i d'estat, confien en l'adveniment d'una societat millor.

No hem de caure, després del nostre silenci, en l'intent ocios de definir la nostra posició d'homes llures davant l'actual estat de fet. La patent significació dels principis que sustentem, suprema i definitiva conquesta de la moderna democràcia, fa innecessària la formulació que pretinguéssim anticipar del juí que la història aplicarà inexorablement als polítics i als homes civils tots, del nostre temps, per la col·lectiva incapacitat demostrada davant les circumstàncies determinants de l'actual solució de continuïtat en la vida constitucional de l'Estat.

Si obeint a un imperatiu moral al·lencem ara la nostra veu, dolorida per l'angoixa de la pròpia culpabilitat, és per a sol·licitar dels homes elevats al governament de l'Estat — amb l'únic accent que a les nostres paraules fóra permès — la promulgació d'un ampli decret d'amnistia, que compreguï a tots els condemnats i processats per delictes polítics, com humanitària mesura pacificadora de la conturbada consciència pública, i pròleg saludable al gradual i anhelat restabliment de les sospeses garanties, que pugui contribuir a accelerar el retorn a la plena normalitat, que a tots, governants i governats, igualment interessa.

Repetidament, el Directori Militar, que avui regeix els destins del país, ha declarat el seu desig d'orientar per noves rutes la nau de l'Estat, el seu ferm propòsit de corregir les immoralitats del vell règim i enderrocar l'obra nefanda dels seus polítics. Per l'empresa assenyalada cap acció, al nostre parer, tan eficaç, tan oportuna i tan lògica, com el decret de l'amnistia sol·licitada, puix que respectar i sancionar els falis i enjudiciaments del vell règim polític, entranya, contradictòriament el tàctic reconeixement de la bonesa de la mateixa obra que es tracta de destruir.

(1) L'autor, convençut de l'absoluta ineffectu d'aquest document, era, personalment, enemic d'establir cap mena de diàleg amb els usurpadors del poder polític, i el redactà obeint a l'acord dels companys.

En la mort de Pablo Iglesias

Dimecres darrer, després dels llargs sofriments d'una malaltia que ha durat anys, com una flama que s'extingeix poc a poc, s'esvai la vida del Mestre del socialisme espanyol, En Pablo Iglesias Posse.

Davant la positiva grandesa de la figura que desapareix, no podem en aquests moments fer altra cosa que recordar tan sols allò que amb el venerable «abuelo» ens unia, associant-nos de cor al sentiment dels seus familiars i al piados homenatge que avui li retenen les forces obreres d'Espanya afiliades al P. S. O. i a la «Unión General de Trabajadores».

La vida sencera del noble lluitador, consagrada generosament a l'ideal, és un actiu considerable perquè en el balanç que la història faci de la vida de l'home públic, puguim tenir-hi cap pes les possibles errades de tàctica del socialisme espanyol en aquests temps darrers, quan ja el gran home havia perdut la impetuositat de la seva joventut i el braó dels seus dies de maduresa.

Per la seva austeritat, la figura de Pablo Iglesias es destaca com un astre únic en la política espanyola. El fang que damunt d'ella les ànimes vils volgueren llençar, no aconseguí la humilitat de la seva llar i la modèstia de la seua vida admirable, sense cap veïlletat, sense cap feblesa.

Fill del poble i educat com un fill del poble, fou un gran autodidacta. La cultura que ell mateix es sabé donar, representa l'obra d'una voluntat de ferro i d'una tenacitat per damunt de la corrent mesura, a desgrat de què en ell, segurament, el contingut sentimental primava sobre el coneixement científic. Res no té d'estrany, així, per exemple, que amb tot i ésser de cor un enamorat de totes les llibertats humanes, escapessin a la seva comprensió determinats problemes i cap retret podem fer-li per la seva posició davant del fet català.

Amb la mort de Pablo Iglesias no desapareix solament el patriarca del socialisme espanyol, sinó una alta figura de la Internacional obrera. Pel dol universal, nosaltres posem avui a mig pal la bandera roja i les mans que no trobaren l'encaixada s'allarguen piadosament per deixar un ram de llor damunt la tomba.

(Justicia Social, 12 de desembre de 1925.)

TREBALL
DIARI DE LA U. S. C.

La crida inicial

A l'hora en què l'ominosa endèmia terrorista assoleix la màxima virulència, amenaçant la ruïna material de la ciutat i l'enfonsament de les valors morals de la nostra cultura renaixent, ciutadans de tots els camps i tots els estaments, representants de la Barcelona que pensa, que treballa i que sofreix, s'apleguen, enorn de la noble crida de l'A. E. P., per la salvació de la salut pública, amb l'acció ferma i unànime de tots els homes de bona voluntat.

Ahí, encara, el terrònic disfressava la seva impunitat cercant per la perpetració dels seus crims afrosos les obres i els carrerons. Avui, els utíclides es mostren ja descaradament a ple dia i al cor de la ciutat, aclarint amb llur monstruós cinisme la sospita de tenebroses complicitats que es mantenia fins ara en la consciència pública amb l'angotxa del dubte.

L'hora és arribada, doncs, que tots els ciutadans alcin coratjosament llur veu per fer conèixer a les consciències honrades de tot el món llur convicció moral: Aquest terrorisme que comença a estendre's per Espanya, després d'haver-se enfrontat a la ciutat de Barcelona, prenent-hi a través dels anys cent tràgiques formes diverses, pot solament explicar-se amb l'existència de terribles complicitats, o almenys d'inconfessables toleràncies, de les altes esferes del poder públic.

En el cas concret de Barcelona, no es tracta de simples lluites de bàndols, no es tracta solament de l'aferrissada persecució d'aquestes o d'aquelles idees, no es tracta de l'assassinat covard i vil d'un ciutadà o d'un altre. És la Ciutat sencera la que sembla condemnada a mort, com si es volguessin ofegar amb la seva immolació les sagrades inquietuds d'aquesta Catalunya, enfosquida per la gestació enorme d'un nou ordre polític i social, com si es volguessin anorrear amb el ferro i el foc el profund dinamisme d'aquesta terra de llibertat i de democràcia. Que aspiri a un ideal de vida per damunt del que pot oferir-li un règim maroc que ni després de la vergonya infamant del seu fracàs en terres d'Àfrica ha sabut redreçar-se amb un sol gest de viror.

Fora injust i precipitat fer ara un retrat a la consciència liberal de Barcelona, si no s'ha mostrat abans la reacció que autènticament es manifesta. L'oultia raó del passat silenci cal cercar-la en la unànime convicció que tenien tots els ciutadans conscients, de l'absoluta exorquida dels simples moviments populars, manifestats amb sentimentals protestes formulàries, en front de la incapacitat palesada en tot moment per l'Estat, no ja per la resolució, sinó pel simple engangament dels múltiples problemes que li planteja el fet de Catalunya, vivint en una esfera superior d'industrialització i de complexitat moderna.

Per això, en aquests moments solemnes, la nostra veu col·lectiva no s'alcça angolxada i dolorida, envers el Govern de l'Estat, som el prec compungit d'un poble que, perduda la confiança en ell mateix, implora que el salvin els organismes rectoris de la cosa pública. No esperem res de les fracassades oligarquies agavelladores del Poder. La nostra veu, forta només per la convicció de la pròpia força, s'adreça unívocament a l'esperit civil de Catalunya i, per damunt dels enconçits localismes, fa una suprema apel·lació a les seleccions dipositàries del llegat de la vella civilització europea, a les consciències liberals de tot el món.

Si les nostres paraules tenen un accent comminatòri no és pas per la premeditada voluntat nostra, sinó per la força irredueïble dels esdeveniments, que hi ha hores en la vida dels règims i de les institucions que passen per la història amb un regust amarg d'eternitat, plantejant-los brutalment l'exigència d'escollir entre la renovació o l'enfonsament.

No volem represalies. La Ciutat no és cap primitiva divinitat monstruosa que necessiti, per apaivagar la seva insaciable furia vindicadora, la sang de nous víctimes. És justament per la grandesa del seu cor que mostra la seva superioritat. I, generosa amb els seus mateixos botxins, aspira solament a que siguin foragitats del seu clos els professionals del crim que avui la degraden i l'envileixen.

Per encoratjar-nos en la nostra alta empresa de dignificació ciutadana, en tenim prou amb la plena convicció que la noblesa de les nostres paraules trobarà un eco de simpàtica comprensió i d'humana solidaritat en la consciència i en el cor de tots els homes liberals i progressius d'Espanya.

Així, mentre la vella política de l'estat davalla els graons darrers de l'enviliment, a l'hora mateixa en què entre la indiferència o el fastic de l'opinió pública es prepara la constitució de la fictícia veu emanacional d'un nou Parlament, amb el desplegament descarat de tots els recursos coactius d'un Poder medieval, nosaltres ens girem cap a tu, Poble de Barcelona. I en el coratjos redreçament de la teva consciència civil posem l'esperança de la nostra redempció.

(Manifest inicial de la campanya contra el terrorisme, redactat per encàrrec del Comitè d'Acció Civil, l'abril del 1923.)

Quan el poble hi posa el cor

Després d'aquests anys ominosos que la voluntat ciutadana ha estat conculcada per la més grotesca de les ficcions, ha arribat — com tot arriba i tot arribarà — el moment augural en què ha pogut fer sentir la seva veu. I el poble ha parlat.

Ha parlat amb el llenguatge simple i la veu clara amb què parlen els déus i els infants. Ha parlat, també, amb la veu tonant amb què parlen els déus i les forces còsmiques.

I quan el Poble llança la seva veu de tro, després d'haver retrunyit set dies i set anys les trompetes bíbliques, s'esfondren les muralles més altes, trontollen els palaus dels tirans i el resso traspuador fa passar una angolxosa frisança per les arcaiques figures dels retaules de les cambres dels monarques.

Quan el Poble hi posa el cor — aquest tresor infinit de bondat i de noblesa — es guanyen les eleccions, com per via de miracle: contra les coaccions governatives, contra la insidia i la calúmnia, sense organització, sense diners, sense interventors, sense repartidors de candidatures, sense enganxar auques de rodolins per les cantonades.

Quan el Poble hi posa el cor, els mercaders de la política han d'enfonsar el cap en el llot de la pròpia ignomínia i s'han de rosegat les ungles, esmolades per a millor arrencar-li els esquixos de la seva carn, que havien dut fins ara impunement a llurs boques insaciables.

I perquè el Poble hi ha posat el cor, tu, germà Gabriel Alomar, alta i serena consciència civil de les nostres terres catalanes, antena erecta en la roca que s'avança mar endins, detectora dels més subtils batecs de l'esperit universal, tu, que quan tots callàvem en l'hora ignominiosa — com una veu que clama en el desert — digueres la sola paraula que podia redimir-nos del nostre oprobí, i has tingut el civíic adiment d'assenyalar-nos el definitiu perill de la nostra derrota espiritual, tindràs ara la joia que t'era deguda: Que no aspiraves a cap més alta recompensa que el saber-nos dignes de tu i de nosaltres.

I perquè el Poble hi ha posat el cor, tu, germà Marcell Domingo, tu qui fores assenyalat com a cosa impura pels mesquins d'esperit (i t'havíem trobat sempre a la presó, a l'exili i al peu de la barricada però ells no ho sabien...), tu qui has sofert persecució de la Justícia i has estat bufetejat per mans vils i has estat escarnit per la turba superba i saberuda, de coll planxat i ungles enluntes, seràs ara l'ambaixador espiritual de Catalunya vora dels nostres germans d'Espanya, que les dolors i els vexaments comuns han creat, conscient i cordial, la càlida germanor d'una mateixa voluntat històrica.

I perquè el Poble hi ha posat el cor, per primera volta en la història dels tristos destins, per gràcia — a Catalunya — del franc arborament cordial del cabdill separatista Francesc Macià (que no per obra de tortuosa «polítiqueria» cambioniana), s'ha fet la unitat fraternal i fervorosa de les terres d'Espanya.

Després d'aquesta abassegadora manifestació de continguda emoció ciutadana que fou la imponent serenitat del plebiscit d'ahir, el Poble ha palesat amb tota eloqüència la seva capacitat històrica. L'espantall esgarriat de l'anarquista de Terrassa, dissortada creació de la demagogia del senyor Cambó, ja no ens podrà servir d'ara en endavant ni per fer por a les criatures. L'ànima del popular Rosegacebes serà, per aquest interessant menester, molt més eficaç.

Avui l'imperatíu ciutadà desborda la nostra condició de socialistes. A través d'una dura experiència sabem que, per a qualsevol obra constructiva, hem d'anar a la prèvia incorporació

d'Espanya en el corrent dels pobles lliures. I aquesta incorporació sols serà possible amb el restabliment de l'ordre jurídic, amb la consagració definitiva de la sobirania popular i amb l'exigència de responsabilitats als seus conculcadors. La qual cosa vol dir que sols serà possible amb la instauració de la República, com a únic règim que pot — avui, aquí — fer compatible el civil desenrotllament de les lluites polítiques amb l'incessant acreixament de la cultura i de la riquesa públiques.

Nosaltres hem complert la paraula que donàrem solemnement en l'Assemblea magna del Teatre del Bosch: Hem derrotat «La Lliga» i «La Lliguet». Pau als vençuts!

Hem guanyat amb les pròpies forces el govern de la ciutat i anem ara a complir la nostra segona prometença: Anem a governar-la amb el cor ben alt, per al millorament material dels treballadors i per al millorament moral de tots els ciutadans.

Cal que aquesta veritat es gravi en el cor de tothom: la República — avui, aquí — és l'ordre. I l'ordre som nosaltres.

Que no hi haurà pau a les terres d'Espanya fins que el govern de les terres d'Espanya no estigui a mans dels homes de bona voluntat. Monaquia? República?...

Que es faci la santa voluntat del Poble!

Perquè, quan el Poble hi posa el cor, la seva voluntat és creadora i és omnipotent.

—«Senyor Rei de Castella i d'Aragó, ¿no heu sentit la veu del Poble? Què espereu, doncs?»

Article escrit la matinada del 12 d'abril, després del triomf de la voluntat democràtica, inserit a «L'Opinió» la vigília de la proclamació de la República.

Per la conjunció d'esquerres

L'actual descomposició del règim, confessada cruament per la figura de més alt prestigi dins les forces conservadores, planteja avui als homes polítics i apolítics — de Catalunya i de tota Espanya, una qüestió prèvia de la màxima gravetat.

Ningú no sap encara com es clourà el període constituent obert amb el Cop d'Estat del 13 de setembre. Però, l'angoixant incògnita que plana sobre el poble ha transcendit ja a la consciència internacional i tots veïem l'absoluta impotència de les mesures governamentals davant la catastròfica traducció del fet en la progressiva desvalorització de la nostra unitat monetària. Heus ací el llegat de la Dictadura: el desordre moral i el desballestament econòmic, indolublement aparellat.

En l'actual estat de coses, tots els mitjans que s'intenti posar en joc per a perllongar la precària subviviència d'allò que tota sabem condemnat a desaparèixer — com exponent d'un grau d'evolució política superat ja en la generalitat dels pobles cultes — servirà només que per agreujar la crisi, més aguda a cada hora que passa, i per a acreixer els perills del desenllaç.

Només hi ha un camí per a incorporar-nos a la normalitat: el restabliment de l'ordre jurídic, amb la consagració definitiva de la sobirania popular, i l'exigència de responsabilitats als seus conculcadors. Els insensats que això no veuen, o no volen veure, recolzen llur sofisticat argumentació assignant al poble una tràgica incapacitat històrica i augurant tota mena de convulsions sagnants i calamitats espaventables, com si pogués haver-n'hi cap de major que l'enviliment i el lent agonitzar dels ressorts vitals del país.

I bé; si no fos prou el mateix fet de la caiguda de la Dictadura, anunciada ahir en el preàgü d'un cataclisme i esdevinguda després com el simple desinflament d'una fiocció ridícula nosaltres, amb la significació que ens és coneguda, ens adrecem a l'opinió de tots els homes d'ideses honrades per tal d'esviar d'una vegada aquest espantall rebregat, aquesta pueril amenaça d'imaginàries perills mediats amb què es pretén debades cononestar el màxim perill de la inestabilitat present.

Davant la urgència de definir les posicions, per damunt dels partits i de les organitzacions — segurs, però, de no ésser desmentits ni pels fets ni pels homes —, aventurant avui la nostra condició de ciutadans a tota altra adjectivació específica, i amb plena consciència del valor del nostre compromís, declarem que estem disposats a no lluitar particularment per assolir els postulats màxims de les nostres peculiars ideologies, fins que no estigui assegurat un nou ordre polític que, insaurat sobre la condició suprema de la justícia, impedeixi definitivament tota subversió de poders i porti al país per les vies jurídiques indispensables al progrés dels pobles.

Aquest nou ordre polític, la República Federal, pot definir-se sintèticament amb els següents punts bàsics:

- I. Separació de poders.
- II. Reconeixement a tots els ciutadans de la igualtat de llurs drets individuals i socials.
- III. Reconeixement als grups federats, per llur expressa voluntat col·lectiva, de la plena llibertat al desenrotllament de la pròpia cultura.
- IV. Llibertat de pensament i de consciència. Separació de l'Estat i de l'Església.
- V. Reforma agrària, amb parcel·lació de latifundis.
- VI. Reformes socials al nivell dels Estats capitalistes més avançats.

Que no vegi ningú, en la solemne declaració del nostre transitori renunciament, cap afiblament dels nostres ideals particulars. És la dura experiència d'aquests anys darrera la que ens dicta avui el nostre deure, com un imperatíu abassegador, convençuts de la inanitat de plantejar cop programa màxim sense la prèvia incorporació d'Espanya en el corrent dels pobles lliures, car sols la nova legalitat pot fer compatible el civil desenrotllament de les lluites polítiques amb el constant acreixament de la cultura i la riquesa públiques.

Conscients del nostre deure històric, fem, doncs, una fervorosa crida als homes de bona voluntat de Catalunya i de tota Espanya, perquè inclinïn avui les banderes partidistes davant l'alta figuració simbòlica de la República Democràtica.

Aquesta és ara la nostra paraula, condicionada només per la urgència de les circumstàncies. Si la nostra veu no trobés el resso cordial que aspirem a conèixer, ens sentiríem desalligats del nostre compromís. Però la responsabilitat dels esdeveniments futurs caurà damunt dels altres.

(Manifest llançat al poble al març de 1920.)

ments augurals. Catalunya es torna a incorporar a la història. Pensem tots en la nostra responsabilitat.

(Del Manifest a les Joventuts socialistes publicat a «Justicia Social» de 30 de gener 1923.)

Missatge a les Joventuts socialistes

EL VERITABLE PLET POLITIC

Cal, doncs, que tots els homes d'esquerra compreguin aquesta veritat: Que el veritable plet polític de Catalunya d'avui està plantejat entre nosaltres, els socialistes, i els «pomells de joventuts». El dia que les joventuts universitàries abandonin els espais de lliquescents del «pomellerisme patriòtic» i esmercin llurs lleures en la lluita per l'ennobliment i l'emancipació del poble, faran més per la pàtria catalana que no han fet tots llurs antecessors. El dia que els nostres intel·lectuals de bo de bo es posin en contacte amb el poble i al costat de les dolores del poble, és segur que les nostres organitzacions obreres prendran tot un altre aspecte. I quan els sindicats de Catalunya estiguin regits per homes responsables i amb veritable consciència social, s'hauran acabat per sempre els abusos i les vergonyes que tothom coneix. Pel «socialisme», Catalunya ascendirà plenament a la categoria de poble europeu i trobarà el camí lliure per a totes les llibertats individuals i col·lectives, a mesura de la seva capacitat en catalanitat i ciutadania.

Pel «pomellerisme», Catalunya podria regular d'un segle i acabar-la, tot cantant l'himne carrincló i reaccionari d'«Els Segadors» i fent novenes a Sant Pancràs, valent com se li tanquen totes les portes i com perd una darrera l'altra les simpaties de la seva causa de llibertat ha despertat enllà de les fronteres.

L'exemple lamentable de la «dolça Polònia», sota la dictadura de Pilsudski, hauria de bastar per fer veure els enormes perills de l'hora a tots els homes del camp liberal. La «impaciència catalanista» — en total desacord amb les realitats actuals de la nostra renacionalització — podria ésser causa d'una tremenda derrota espiritual de Catalunya. I aquesta desfeta seria molt més greu que no fou el fracàs — previsible — del moviment de Solidaritat Catalana. D'aquest ens en vàrem referir en vint anys. Per refer-nos de l'altra ens caldria pel cap baix mitja centúria. Ens trobem avui en una situació semblant — «totes proporcions guardades» — a aquella en què es trobaren

després de la guerra gran les velles nacionalitats alliberades pel tractat de Versalles. Després de catorze anys, és molt difícil mantenir per la generalitat d'aquests nous Estats el total engreçament que per ells sentíem quan sofrien sota el jou de l'imperialisme estranger.

LA NOSTRA RUTA

Tots els catalans tenim l'habitud d'invocar l'exemple de Suïssa, com espill de ciutadans que, pertanyents a diverses nacionalitats o comunitats de caràcter, no necessiten «conllevar-se» amb fàstic per conviure fecundament dins un mateix Estat o comunitat de destí. És molt just que reclamem dels altres pobles d'Espanya — i si som lluny d'arribar-hi — el mateix mutual respecte que es tenen els que integren la petita república exemplar. No oblidem, però, que tant el ciutadà del cantó de Ginebra, com el del cantó del Test, com el del cantó de Zürich — satisfet plenament el dret sagrat a llur cultura autòctona — vibren amb el mateix col·lectiu ideal helvètic. Heus ací l'alt exemple de Suïssa que convé recordar també. Austris i Borbons feren el possible per desfer les Espanyes. Per nosaltres voldria en el demà la glòria d'integrar-les en la més germanívola de les federacions. Hem de portar al cor dels catalans, per tal de fer-los sentir l'imperatíu de l'hora, el convenciment de què hi ha una glòria molt més alta que el simple fet d'assolir unes llibertats. I és, el saber-se mostrar digne de les llibertats conquerides. No hem de permetre que l'autonomia pugui convertir-se, com pretenen alguns, en cap pintoresc estrany-capça per becaïnejar beatament a la vora del foc. Hem de fer-ne, pel contrari, un folgat i normal abillament d'«esport» que ens permeti eixir de casa i llançar-nos ardidament per totes les rutes que van obrint els homes. Polònia o Txecoslovàquia. Feixisme o Socialisme. Particularisme o Universalisme. Heus ací els dos únics camins que avui esperen el nostre pas. Si sabem seguir el darrer, demostrarem al món que Catalunya tenia raó. Si ens llancem per l'altre, donarem la raó als nostres enemics.

El futur — com sempre — està absolutament a les nostres mans. Com ha estat dit, molt més important que no pas la invenció de la utopia — cosa que està a l'abast de qualsevol infant o de qualsevol anarquista — és descobrir la millor direcció del moviment que pot conduir-hi. És fàcil cosa teoritzar idíllicament sobre la Societat Futura i més fàcil encara exaltar les ànimes simples evocant l'eterna «imminència» de la Revolució Social. Però no ho és tant, mostrar una ruta raonable pel trànsit de l'avui miserable al demà somniat. A nosaltres, els socialistes, aquesta direcció ens sembla molt clara: Primer, consolidar i realitzar la democràcia política. Segon, posar el nostre poble en marxa vers la democràcia econòmic-social. I es que nosaltres sabem que sense una prèvia cultura de les masses — de dalt a baix — la democràcia esdevé un autèntic i que sense la creació liminar d'una consciència socialista, tota edificació comunista resulta una pura fiocció. Amb les rudimentàries formes socials prehumanes — abans del començament de la història — el comunisme era probablement una fruita espontània, d'una simplicitat enternidora. Potser no torni a ésser un dia, tan simple i tan natural, si mai la humanitat arriba a l'hipotètic estadi de la post-història. El problema el tenim ara, en la nostra societat actual, integrada per aquesta admirable i contradictòria cèlula elemental que és l'home d'avui, i el seu debat tràgic entre la bèstia i l'àngel. Mentrestant, ningú no podria privar-nos del goig de la lluita de cada dia i de la victòria de cada hora demunt nosaltres mateixos. El socialisme, en posar com a més alta felicitat humana la que pervé de treballar per la felicitat dels altres, és avui la suprema escola de ciutadania.

Si el nostre poble té ara el seny i la humilitat necessaris per saber aprofitar les lliçons de la història veurà una cosa més clara que el sol: que el progrés de totes les nostres llibertats — conculcades encara per la tirania dels homes i per la tirania de les coses — és funció del progrés que en la nostra consciència faci la idealitat socialista.

L'hora té la greu solemnitat dels moments augurals. Catalunya es torna a incorporar a la història. Pensem tots en la nostra responsabilitat.

(Del Manifest a les Joventuts socialistes publicat a «Justicia Social» de 30 de gener 1923.)

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Trimestre. . . 2'50 ptes.
Semestre. . . 4'50 "
Any 8'00 "

JUSTICIA SOCIAL

Redacció i Administració:
Primer de Maig, núm. 7
Telèfon núm. 11482
BARCELONA

La reacció i el socialisme, cara a cara

March - Lerroix aconsegueix formar govern

March Lerroix ja és president del govern de la República. Ha realitzat ja el seu ideal, l'únic ideal de la seva vida. República? Monarquia? Tant se val!

S'oferi a Primo de Rivera i Primo de Rivera no el volgué. S'ha ofert a la República i la República l'ha acceptat. L'encert va ésser d'aquell. L'error és d'aquesta. Ja és president de govern. Per a fer què? Primer es proposà dissoldre les Corts. Després volgué presidir un govern de «notables». I, per últim, intentà sostreure's al Parlament. Ha acabat la farsa, acceptant la presidència d'un govern de concentració de partits republicans i parlamentari i sense decret de dissolució.

Un pensament de govern no és el seu programa. No té altre pensament que l'experimentat ja, amb tant d'èxit, en l'Ajuntament de Barcelona. Els seus còmplices, tampoc no en tenen altre. Personalment, els portarà beneficis, bo i tot el control dels altres partits republicans. Col·lectivament, serà funest per a la República. Els símptomes ja els tenim davant dels ulls: els *generals opinen*. Queipo de Llano, emmudit per Azaña, ha fet *declaracions i vaticinis* i s'ha permès felicitar Lerroix «aunque eso no plazca a los socialistas». La casa de Lerroix, en el període de tramitació de crisi, estava plena de militars, dels militars que Azaña tancà amb pany i clau a llurs casernes.

«El hidalgo» treu el nas, passat l'ensurt, i no trigarem a sofrir els «jaqués» d'uniforme, passejant, petulants i amb soroll de sabres, pels carrers. March ja es veu en llibertat. Els terratinents, aristòcrates o no, ja canten les absoltes a la Reforma Agrària. Els grans industrials i comerciants, aliats de la F. A. I., preparen l'extremaunció als Jurats Mixtos. I les Congregacions ja comencen a preveure que no necessitaran inventar «societats anònimes» per a burlar la llei que els prohibeix l'ensenyament.

Molts han contribuït a aquesta ensopçada de la República. Els «sang i fetge» parlamentaris, els faieros i els agraris. Aquells, que atacaven el govern Azaña per considerar reaccionaris els socialistes, i que feren bandera de Casas Viejas, ajuden ara Lerroix, apagada la seva xardorosa set de justícia, amb la cartera de... justícia. Els faieros s'han lliurat, sabent-ho uns (els capitosos de vida i propòsits tèrbols) i ignorant-ho altres (la jovenalla carn de canó i de presidi) a l'home que ha traït sistemàticament el moviment obrer. Els agraris cullen i triomfen.

Demà?
L'episodi és una lliçó de coses. Els obrers l'han apres, teòricament. No tardaran a aprofundir-la amb delme de sang i de major dolor.

Però serà la lliçó saludable. Tot retorna. Passant els anys, els anys, per llargs que siguin, les collectivitats sempre retornen. Retornarem nosaltres, lliures del pecat original d'una col·laboració amb partits burgesos, i per a realitzar, no l'ombra de revolució política que és avui la República, sinó la nostra revolució integral: ètica, econòmica, política, cultural.

Mentrestant, cal vigilar de prop els aventurers que s'han apropiat els òrgans essencials de la República i estar amatents a totes les eventualitats i a totes les lluites, per fortes, per aferrissades que siguin!

Aplec socialista a Poblet

Com anunciarem, encoratjada per l'èxit assolit per l'aplec socialista de Coró i volent oferir a les organitzacions sindicals, cooperatives i socialistes de les comarques tarragonines una rèplica d'aquell gran acte, la Secció de Valls ha organitzat per a demà, diumenge, dia 17 de setembre, un gran aplec socialista a Poblet, el sol anunci del qual ha desvetllat un gran entusiasme entre els companys nostres de la part baixa de Catalunya. Tant és així, que ja s'acompta amb l'assistència de grans contingents de companys de les organitzacions sindicals, cooperatives i polítiques de Reus, Tarragona, Alforges Barba, Vimodri, La Riva, Bisbal del Penedès, Lleida, etc. L'acte serà tot de dicat a la memòria del gran company desaparegut, Rafael Campalans.

Durant la diada tindran lloc diversos actes, el principal dels quals serà el miting que començarà a migdia i al que participaran els companys Ollé, Martínez Cuenca, Fronjosà, Ruiz, Serra Moret, Gerhard i Comorera, i representants de la U. G. T. i del moviment cooperatiu. S'aprofitarà la diada per a realitzar una gran recaptia a favor del fons pro-TREBALL, diari de la U. S. C.

Tots els assistents a l'acte hauran de dur-se el menjar.

El company Comorera, de vacances

Abans de la represa de les sessions del Parlament, el nostre company director i president, Joan Comorera, es prendrà quinze dies de vacances, durant la darrera quinzena d'aquest mes.

Més que per propi desig, aquest descans li és imposat pel metge, davant de la gran fatiga que porta acumulada el nostre estimat company durant la darrera temporada.

En conseqüència, el company Comorera ens diu de pregar a tots els companys i seccions que vulguin anul·lar tots els compromisos que tinguin contractats amb ell per aquest temps.

Bar Cerveseria "La Polsaguera"
"Casa Quimet"
Menjars casolans esplèndidament servits a preus sumament econòmics
Excel·lent degustació de cervesa amb les seves corresponents tapes
ESMERAT servei en tota mena d'aperitius, licors, cafè, xocolata, etc.
Estació i sala d'espera de la línia d'Autocars de Martorell "La Polsaguera"

RONDA UNIVERSITAT, 8
TEL. 11726

NOTA: Als afiliats de la U. S. C. se'ls farà un descompte del 10% mitjançant la presentació del carnet.

Calvo Sotelo

Els advocats han elegit Calvo Sotelo per al Tribunal de Garanties Constitucionals.

Aquesta elecció és una cosa molt lògica pel fet que els electors siguin advocats. Si en lloc de Calvo Sotelo se'ls acut un altre bandit qualsevol de la Dictadura, l'haurien votat igualment. Si March no hagués estat votat pels mallorquins l'haurien votat els advocats.

Perquè els advocats són els defensors de totes les coses caduques i vergonyoses de la humanitat; són els soldats del dret romà, del dret de propietat i dels privilegis; són els defensors de l'ordre i de la religió; són els que aguanten la carcassa podrida de la societat actual que s'està ofegant de juridicitat.

Les poques excepcions que hi ha dintre l'estament dels advocats ho saben tan bé, i n'estan tan convençuts, que si no canvien de professió és perquè no poden, o perquè s'entossudeixen a voler donar un vernís de moralitat. Però serà inútil.

Massa cert

«El Noticiero Universal» va fer la biografia dels ministres del govern Lerroix va començar per aquest, dient: «Es sobradament conocida en Barcelona la història política de don Alejandro Lerroix».

Cert, massa cert. Ens la sabem de memòria els barcelonins. Tampoc l'ha oblidada la hisenda municipal!

Una pensió vitalícia per a la vídua del company Campalans

Ens assabentem amb goig que el Govern de Catalunya ha autoritzat al Conseller Primer per a presentar al Parlament un projecte de llei concedint una pensió vitalícia a la família del company Rafael Campalans. És un just reconeixement a la vàlua i a l'obra realitzada en pro de Catalunya per aquest company exemplar.

La rèplica del company Comorera a la carta oberta del President Maclà

El caràcter d'aquest número i la gran quantitat de material que conté, ens han impossibilitat, molt a desgrat nostre, la publicació de la rèplica que ens té lliurada el company Comorera de la resposta del President Maclà a la seva carta oberta sobre el problema agrari a l'Urgell. Serà publicada en el número vinent.

Escola professional de la dona

Tots els dimarts, dijous i dissabtes, de 7 a 8 del vespre, a l'estatge social, Portaferriça, 30, pral., una representant de la Comissió organitzadora estarà a la disposició de totes les companyes i companys per atendre les demandes que vulguin formular-li i rebre les inscripcions a l'Escola.

Ja us heu subscrit a l'emissió de **TREBALL**?

Paraules que avui tenen actualitat

«Nuestro pequeño pueblo, este pueblo acusado de ignorante y analfabeto, pero de una sensibilidad que no tienen otros pueblos, ha dicho y dicen sus organizaciones conscientes, que no tolerará impunemente — podrá ser arrastrado, podrá ser reducido, podrá ser hundido, todo lo que queráis —, pero que no tolerará pacientemente y sin ninguna reacción en contra la implantación de un sistema como el de Alemania para que se pueda perseguir a todas nuestras organizaciones y hacer con los hombres del Partido y de la Unión lo que se está haciendo allí. Por mucho que pueda suceder en una dictadura socialista, que no la deseamos; por mucho que pueda suceder en un fascismo socialista, que tampoco lo deseamos, no podrá suceder lo que está ocurriendo en Alemania. Nosotros decimos que no. ¿Que no se quiere que ocurra esto? Pues que todo el mundo se desenvuelva dentro de la ley, que todo el mundo respete el régimen constituido, que todo el mundo se adapte y se amolde a las leyes del Estado, como hacemos nosotros. ¿Hay una Constitución? A cumplirla. ¿Hay leyes? A cumplirlas, a desenvolverse dentro de ellas, y el que gane la opinión, triunfa, gobierna. Pero si al margen de la ley y al margen de la Constitución, y abusando de las libertades republicanas, hay elementos que quieren traer a España la dictadura o el fascismo, yo a eso no le llamo libertad. Siento mucho no participar del liberalismo clásico de la democracia burguesa en ese sentido. Y cuando nosotros hablamos en este sentido es que estamos dispuestos a hacer todo lo posible porque en España no se produzca el fenómeno fascista. Que lo sepan aquellos que están amasando, que están preparando esa dictadura y ese fascismo. Y que no se nos diga luego que somos responsables de lo que sucede, porque yo entiendo que si eso sucede bastará solamente el hecho para que toda la España trabajadora se ponga en pie y diga que no lo tolera. Y veréis cómo eso no sucederá si tenemos la voluntad firme de no tolerarlo.»

(Del discurs del company Largo Caballero, a Madrid, el dia 23 de juliol darrer.)

Unió Socialista de Catalunya

Mitings i Conferències

AVUI
Miting a Montblanc, organitzat per la U. G. T. local.
Oradors: Vila Cuenca, Comorera.

DEMA
Miting-Conferència a la Secció de Cornellà.
Oradors: Granier Barrera sobre «Socialisme i Liberalisme» i Ruiz Ponsel sobre «La Reducció de la jornada de treball».

SETEMBRE, 20
Miting d'afirmació socialista a Martó.
Oradors: Jové Brufau, Martínez Cuenca, Barjau, Serra Moret i oradors locals.

SETEMBRE, 21
Primer aniversari de la Joventut Socialista de Lleida. Hi parlarà Joan Comorera, pel C. E.

OCTUBRE, 1
Conversa sobre doctrina socialista a la Secció de Canet de Mar, per Ruiz Ponsel.

OCTUBRE, 8
Miting-Conferència a la Secció de Cornellà.
Oradors: Saleta Llorens, sobre «El municipi i l'assistència social»; Serra Moret, sobre «Socialisme i la seva ruta».

Federacions Comarcals
El Comitè Executiu de la U. I. C. ha escrit a totes les seves seccions i agrupacions assenyalant-los la conveniència de procedir a la formació de les Federacions Comarcals i comunicant-los la llista de les seccions de cada Comarca, amb les quals poden federar-se.

Recomanem a totes les Seccions i Agrupacions de la U. S. C. que constitueixin les Federacions corresponents a la major brevetat, i a les que pertanyin a Comarques on no hi hagi elements per a crear la Federació que propugnin la creació de noves Seccions o s'adhereixin a la Federació d'una Comarca veïna.

EL COMITÈ EXECUTIU DE LA U. S. C.

Federació Comarcal de Barcelona
CURSET DE DIVULGACIÓ MUNICIPALISTA

Les pròximes lliçons d'aquest curs, a càrrec del company Rosell i Montaner, començat amb tant d'èxit la setmana passada, són les següents:

Dia 14 de setembre: Municipi — Origen i evolució — Finalitats — Importància del municipi com a organisme de govern.

Dia 21 de setembre: Organització municipal — Precedents — Llei municipal i Estatuts — Traspàs dels serveis d'administració local.

Dia 28 de setembre: Organització municipal comparada — Anglaterra — França — Països nòrdics — Estats Units.

Les lliçons tenen lloc al Q. local de la U. S. C. de la Casa del Poble, carrer del Primer de Maig núm. 7, segon pis: a dos quarts de vuit del vespre dels dies assenyalats.

Secció del Clot

PROXIMES CONFERENCIES
Setembre, 22. — F. Rosell i Montaner: «Criteri municipalista del Socialisme».

Setembre, 29. — Joan Fronjosà: «Lluita política i lluita de classes».

Casa del Poble de Barcelona

PRIMER ANIVERSARI DE LA SEVA INAUGURACIÓ

Amb motiu de celebrar-se el primer aniversari de la inauguració de la Casa del Poble de Barcelona, la Comissió de festes ha organitzat els següents actes:

Dia 24, a les onze del matí, Vermut de germanor amb un parlament a càrrec del company Ramon Palomas, remarcant l'obra constructiva de la Casa del Poble.

Tarda, a les cinc, gran miting d'afirmació Socialista i Sindical, prenent-hi part els companys M. Martínez Cuenca, Antoni Olarte, E. Granier-Barrera, J. Vila Cuenca, Felip Barjau.

A les deu de la nit: Concert. Com a final de festa, gran ball a càrrec de l'orquestra «Hispania».

Els tiquets per al vermut sol·liciten-se al company de la Comissió i a la Junta Administrativa de la Casa del Poble.

Crèdit i Previsió

SOCIETAT COOPERATIVA
Corts, 678, 1.º - Tel. 16871

L'objecte de la Societat és practicar la cooperació en el crèdit, l'estalvi i la previsió suprimint el lucre en aquestes activitats

ECOP-Rosselló, 84-Tel. 35490